

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry

YLITUOMARIKOULUTUS

OSA 1

Kurssimateriaalia ei saa julkaista kaupallisessa tarkoituksessa kirjallisessa eikä sähköisessä muodossa ilman Suomen Kennelliiton lupaa

Muutokset ja lisäykset 1/2017kä

KENNELLIITON YLITUOMARIKOULUTUS OSA 1

SISÄLTÖ

Sivu

1 YLITUOMARIKOULUTUS

Sisällysluettelo	2
Ohjelma	3
Ylituomarikoulutuksen vastuu ja järjestäminen	4

2 KENNELLIITTO/YLITUOMARI JA ESITTÄYTYMINEN

Ylituomari Kennelliiton luottamushenkilö ja koelajinsa asiantuntija	6
Esittäytyminen	

3. KOIRAN RAKENNE, LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN

Tyypipiippi	7
Koiran rakenne	12
Koiran luonne ja käyttäytyminen	17
Pennusta aikuiseksi	21

4. YLITUOMARI

Tuomarietiikka ja arvostelun perusteet	27
Tuomarin asema, vastuu ja tehtävät	28
Ylituomarin arvostelu-oikeuksista luopuminen	32
Ylituomareiden koulutus ja pätevänti	33

5. ESIINTYVÄ YLITUOMARI

- esiintyminen, ilmaisutaito	41
- ongelmatilanteet ja niiden ratkaiseminen	

6. KOKEEN ASIAPAPERIT / YLITUOMARI

Kutsu ylituomariksi	47
Koepöytäkirjan täyttöohje (yleiset ohjeet)	48
Koepöytäkirjakäytäntö (Atk-lomake)	51
Koepöytäkirjan tarkastajan toimintaohje	57
Kennelliiton jääviyssääntö	58
Kennelliiton muutoksenhaku	59
Rokotusmääräykset	64
Tunnistusmerkintä ja sen tarkistus	65
Koiran käyttäytymisestä kokeissa tehtävät ilmoitukset, niiden käsittely ja seuraamukset	67
Eläinsuojelulaki ja asetus (kertaus)	69
Yhteiskunnan säännökset (kertaus)	72
Metsästyslaki (kertaus)	74

YLITUOMARIKOULUTUS OSA 1

OHJELMA

9.00-9.30	Avaus, koulutus, sen tarkoitus ja tavoitteet	0,5 h
9.30-10.00	Kennelliitto / Ylituomari ja esittäytyminen (osa esiintyvä ylituomari jaksoa)	0,5 h
10.00-10.45	Koiran rakenne, luonne ja käyttäytyminen	45 min.
10.45-12.15	Ylituomari - tuomarietiikka ja arvostelun perusteet - tuomarin asema ja vastuu - koulutus, pätevänti, ylituomarioikeudet	1,5 h
Tauko		
13.00-15.30	Esiintyvä ylituomari - esiintyminen, ilmaisutaito - ongelmatilanteet ja niiden ratkaiseminen	2.5 h
15.30-16.30	Kokeen asiapaperit - kutsu ylituomariksi - koepöytäkirjan täyttöohje (yleiset ohjeet) - koepöytäkirjakäytäntö (Atk-lomake) - muutoksenhakumenettely ja jääviyssääntö - rokotusmääräykset - tunnistusmerkintä/tarkastus - koiran käyttäytymisestä tehtävä ilmoitus - koetoimintaan vaikuttava lainsäädäntö, määräykset ja ohjeet	1.0 h
16.30-17.00	Palautekeskustelu ja koulutuksen päätös - todistukset (sininen kortti)	0.5 h

YLITUOMARIKOULUTUKSEN OSA 1

Kennelliiton peruskoulutus

KOULUTUKSEN VASTUU JA JÄRJESTÄMINEN

Kennelliiton peruskoulutuksen toteutumisesta vastaavat ensisijaisesti kennelpiireissä toimivat aluekouluttajat.

1. ILMOITTAUTUMINEN JA OSALLISTUMISOIKEUS KOULUTUKSEEN

Ilmoittautuminen kirjallisesti Kennelliiton Ylituomarihakemus –lomaketta käyttäen:

1. Kennelliiton jäsenyhdistyksen (rotujärjestön/liiton) esityksestä (tarkistaa hakijan muodollisen pätevyyden esim. koetoimitsijakoulutus, Kennelliiton jäsenyys jne)
2. vakituisen asuinpaikan mukaisesti määräytyvän kennelpiirin puoltava päätös
3. ilmoittautuminen tulee osoittaa mahdollisine osallistumismaksuineen kurssi-ilmoituksessa määrättyllä tavalla (Koiramme-lehdessä)

Koulutus on voimassa **kaksi** seuraavaa kalenterivuotta. Tänä aikana henkilön on hakeuduttava erikoistumiskoulutukseen (rotujärjestöt/liitot/kollegiot)

Erikoistumiskoulutuksen yhteydessä järjestettävä peruskoulutus tulee erikseen anoa suoraan Kennelliitolta.

Rotujärjestöt, liitot ja kollegiot päättävät henkilön osallistumisesta erikoiskoulutukseen.

Ennen erikoistumiskoulutusta ylituomarikoulutukseen esitetyn henkilön tulee olla suorittanut Kennelliiton peruskoulutuksen.

2. KOULUTUKSEN TOTEUTTAMINEN

Koulutus tapahtuu noudattaen lohkojakoa. Kukin piiri järjestää vuorovuosin lohkon sisällä peruskoulutuksen.

Pyritään siihen, että neljä kurssia vuodessa on riittävä määrä kattamaan koulutustarpeen.

Aluekouluttajien tulee keskenään sopia koulutuksen järjestämisestä. Yhteistyössä järjestettävä koulutus on suotavaa.

Ylituomarin peruskurssin koulutuspaikkakunnan määrää vorossa oleva kennelpiiri / aluekouluttaja.

3. KOULUTTAJAT

Kokenut ylituomari toimii koulutuksen johtajana tehden sen yhteistyössä aluekouluttajan kanssa.

Aluekouluttajilla on valmiudet hankkia luennoijiksi eri osa-alueiden asiantuntijoita.

Osalla aluekouluttajista on myös vankka kouluttajakokemus käsiteltävistä aiheista.

Tuomarietiikka osuuden esittää kokenut ylituomari.

Kurssia voidaan käyttää valmiiden ylituomareiden täydennyskoulutuksena kennelpiirien toimesta (ei hyväksytä Kennelliiton koulutus ja pätevointiohjeen mukaisena jatkokoulutuksena).

4. KUSTANNUKSET

Aluekouluttajan työjärjestyksen mukaan.

5. VAKUUTUS

Kennelliitto on vakuuttanut Suomessa Kennelliiton alaisissa kilpailuissa ja kokeissa toimitsijan-, tuomarin-, järjestysmiehen ja talkootyöntekijän tehtävissä sekä näihin liittyvillä matkoilla olevat. Vakuutus kattaa myös koulutus- ja neuvottelupäivät.

KENNELLIITTO / YLITUOMARI

Suomessa on arvosteluoikeus n. 1500 ylituomarilla

Ylituomari on koelajinsa kiistaton asiantuntija ja koemuotonsa kehittäjä

Ylituomarin näkemystä koiran työskentelystä arvostetaan. Sitä käytetään mm. yksilön perittyjen käyttöominaisuuksien arviointiin jalostuksessa.

Ylituomari on Kennelliiton arvostettu luottamushenkilö!

KUKA MINÄ OLEN?

Esittäytyminen on osa ”esiintyvä tuomari” osuutta.

Nimeni?

Mistä tulen?

Mitä teen?

Koemuotoni?

Kouluttajan antama aihe?

KOIRAN RAKENNE JA LIIKUNTA

KOIRAN TYYPPI JA RAKENNE SEKÄ NÄIDEN MERKITYS JALOSTUKSESSA

MIKÄ ON TYYPPI?

Käyttötarkoitukseen sopiva **rakenteellistoiminnallinen** tyyppi

KOIRAN RODUNOMAISET YKSITYISKOHDAT

Käyttötarkoitukseen sopiva:

- pään muoto
- hännän asento
- karvan laatu ja pituus

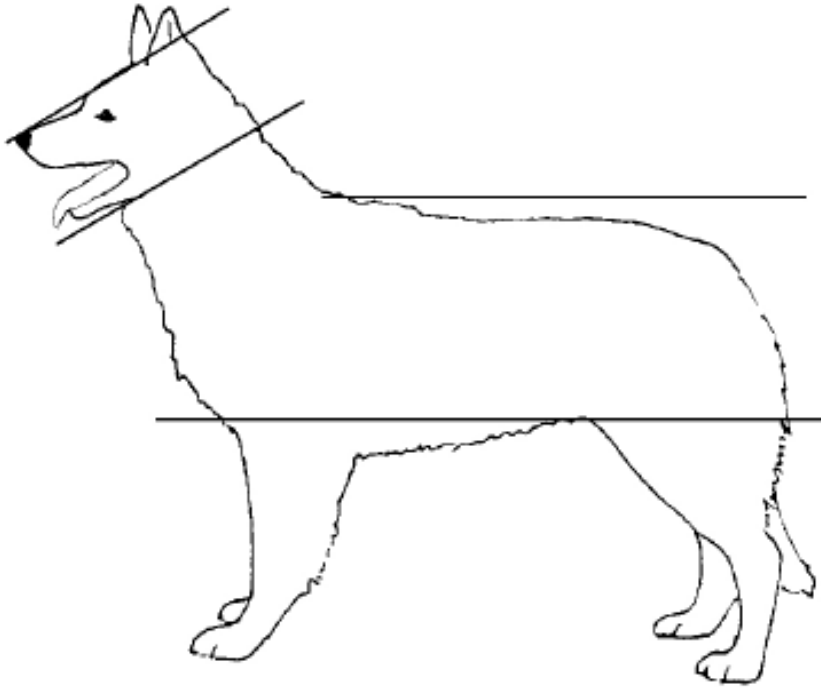
Koiran rakenteen on sovellettava sen käyttötarkoitukseen

- esim.
- mäyräkoirat
 - luolakoirina käytetyt terrierit
 - paimentavat koirat
 - saalistavat koirat

Erilaiset tyypit:

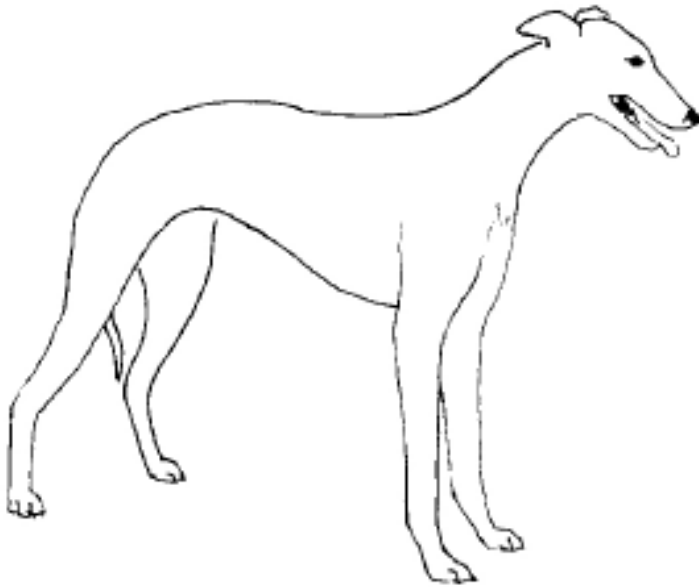
- **Ravaajatyyp**pi
- **Laukka**tyyppi
- **Voima**tyyppi
- on olemassa myös **sekatyypp**ejä

RAVAAJATYYPPI

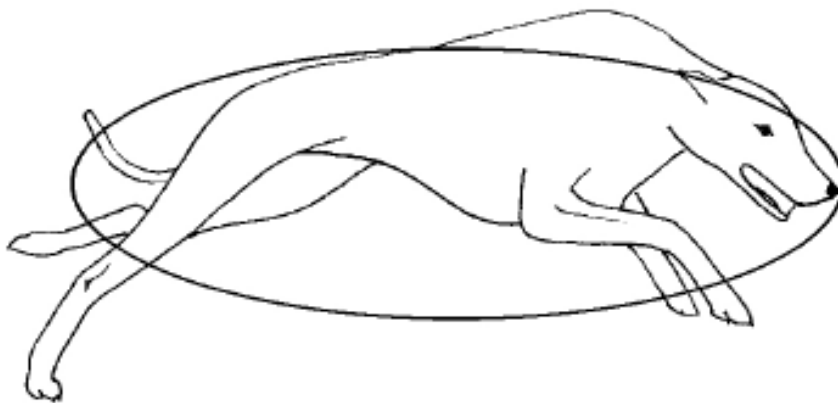

- rinnan pituus antaa keuhkojen tilavuuden
- suorakaiteen muotoinen
- voimakkaat kulmaukset
- kestävä koira
- esim. suomenajokoira,
saksanpaimenkoira,
colliet,
lapinporokoira
- hyvin yleisesti pelkästään ajavat
tai pelkästään paimentavat rodut
eli rodut, joilta vaaditaan **kestävyyttä**

LAUKKATYYPPI

- rinnan syvyys antaa keuhkojen tilavuuden
- avoimet kulmaukset

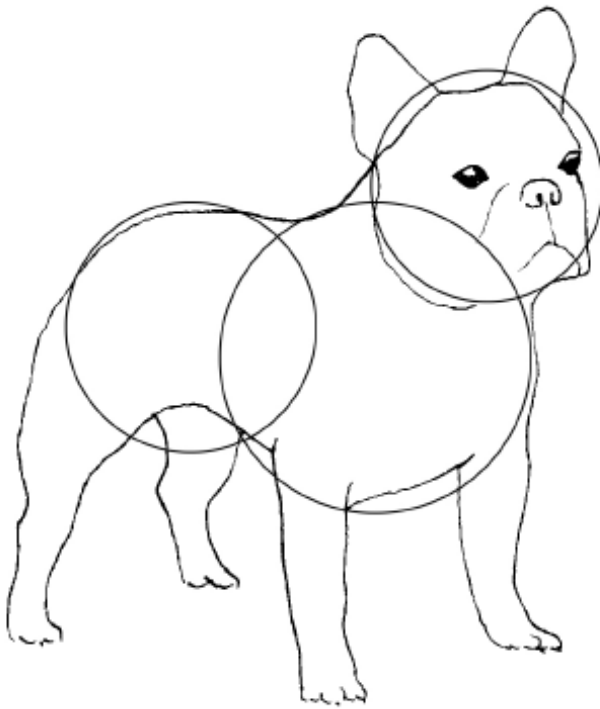

- nopea koira

- esim. vinttikoirat,
eli rodut, joilta vaaditaan **nopeutta**

VOIMATYYPPI

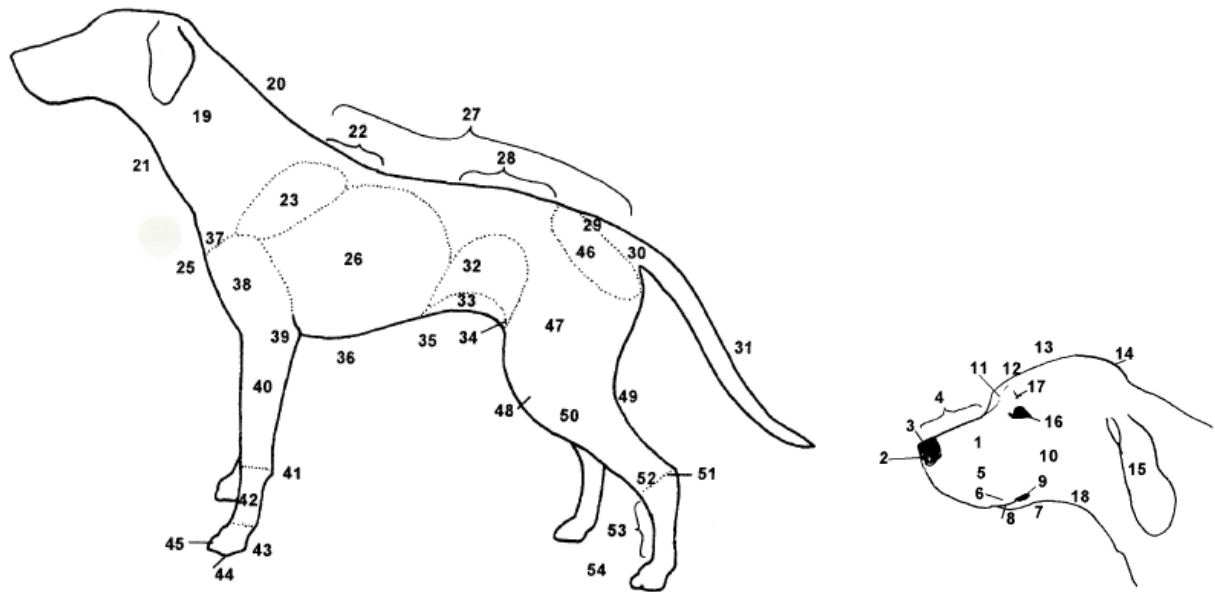
- rinnan leveys antaa keuhkojen tilavuuden
- kaarevat äärilinjat, laskeva lantio, ruumis suhteellisen lyhyt
- esim. bulldoggi,
rodut, joilta vaaditaan **voimaa**

On olemassa myös sekamuotoja

- rotuja, joiden käyttötarkoitukseen kuuluu sekä **voimaa että nopeutta**,
esim. harmaa norjanhirvikoira
bouvier
- tai **voimaa ja kestävyyttä**
useat keskieurooppalaiset
vahti- ja paimenkoirat

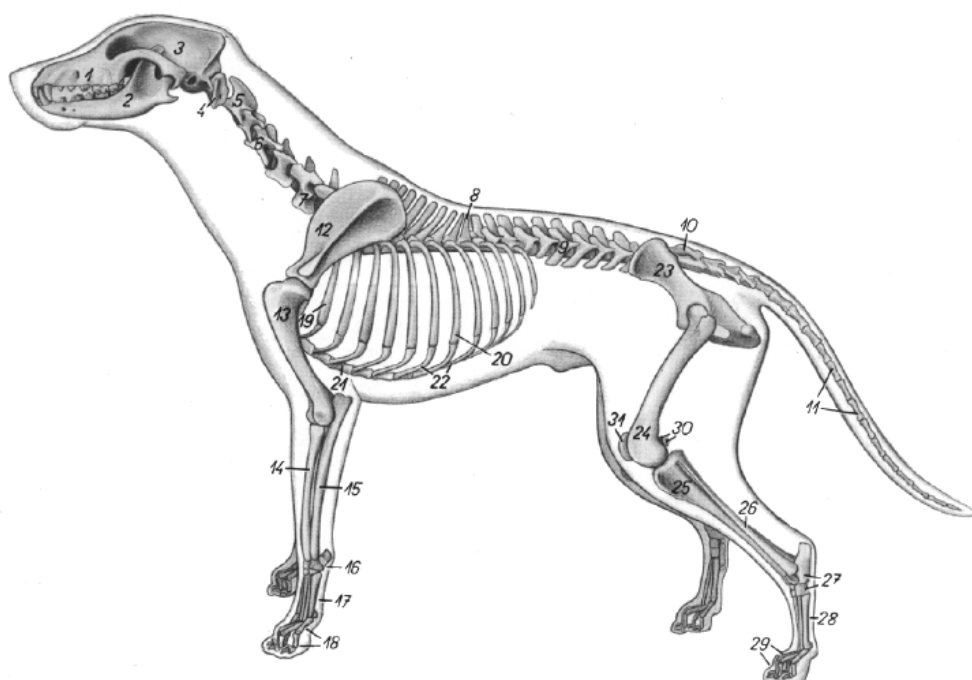
KOIRAN ANATOMIA

KOIRAN KEHON OSAT

1. kuono	20. niska	40. kyynärvarsi
2. sieraimet	21. kaulanalus	41. ranne
3. kirsu	22. säkä	42. välikämmen
4. kuononselkä	23. lapa	43. käpälä
5. yläleuka	25. eturinta	varpaineen
6. ylähuuli	26. rintakehä	44. päkiä
7. alaleuka	27. selkä	45. kynnet
8. alahuuli	28. lanne	46. lantio
9. suupieli	29. ristiluut	47. reisi
10. poski	30. hännäntyvi	48. polvi
11. otsapenger	31. häntä	49. polvitaive
12. otsa	32. kuve	50. sääri
13. päälaki	33. vatsa	51. kinner
14. niskakyhmy	34. nivus	52. kinnernivel
15. korva	35. vatsalinja	53. välijalka
16. silmä	36. rintaviiva	54. käpälä
17. kulmakarvat	37. olkapää	varpaineen
18. kaulanahka	38. olkavarsi	55. kannukset
19. kaula	39. kyynärpää	

KOIRAN LUUSTO

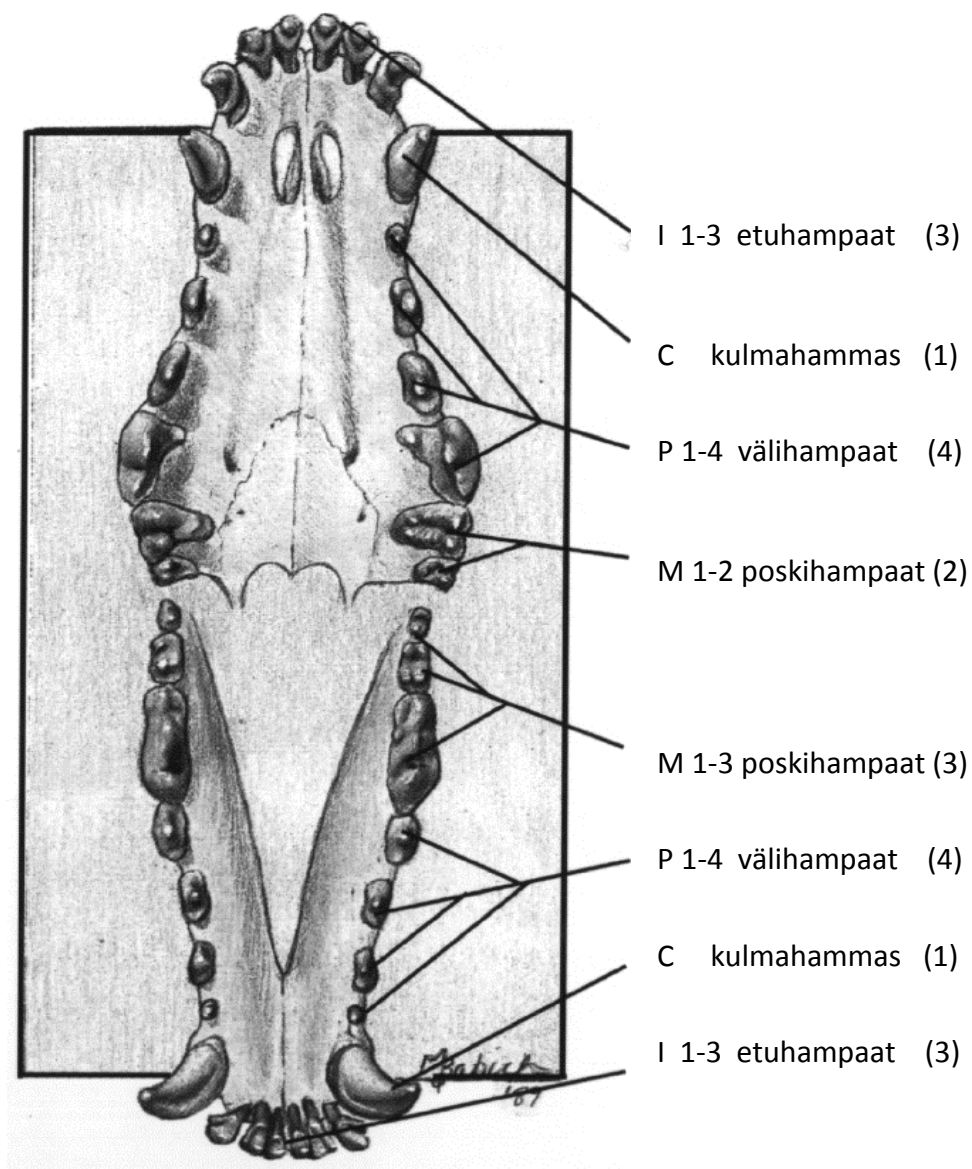

1.	yläleukaluu	16.	ranneluu
2.	alaleukaluu	17.	välikämmenluut
3.	päälaenluu	18.	varvasluut
4.	1. kaulanikama
(ATLAS)	19.	2. kylkiluu
5.	2. kaulanikama
(AXIS)	20.	8. kylkiluu
6.	kaulanikamia	21.	rintalasta
7.	6. kaulanikama	22.	kylkiluurustot
8.	10. rintanikama	23.	lantioluu
9.	3. lannenikama	24.	reisiluu
10.	ristiluu	25.	sääriluu
11.	häntänikamia	26.	pohjeluu
12.	lapaluu	27.	(kinnerluut)
13.	olkaluu	28.	välijalanluut
14.	värttinäluu	29.	varvasluut
15.	kyynärluu	30.	nuljuluuta
		31.	polvilumpio

KOIRAN HAMMASKAAVIO

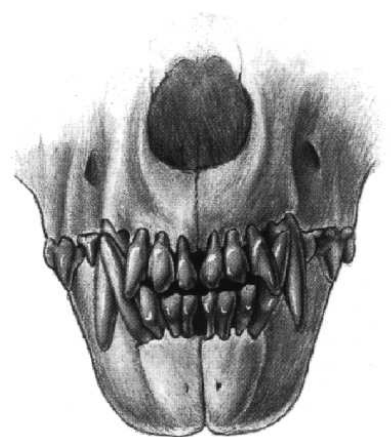
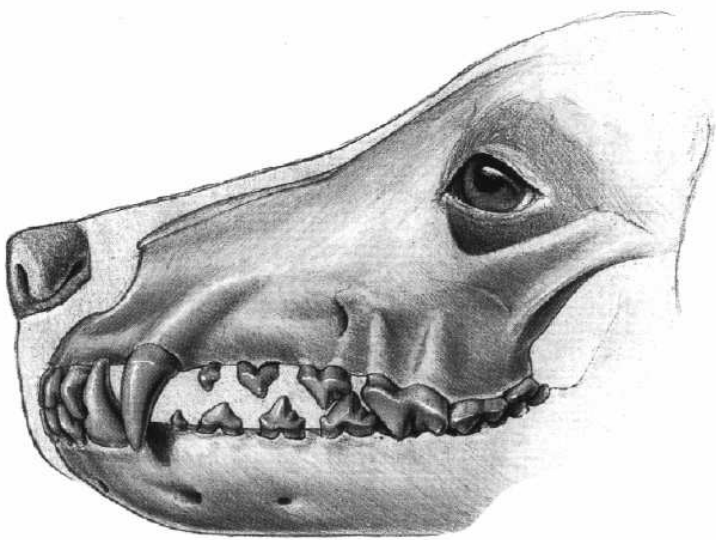
HAMMASMÄÄRÄ:
AIKUISELLA 42 kpl
PENNULLA 28 kpl

yläleuka

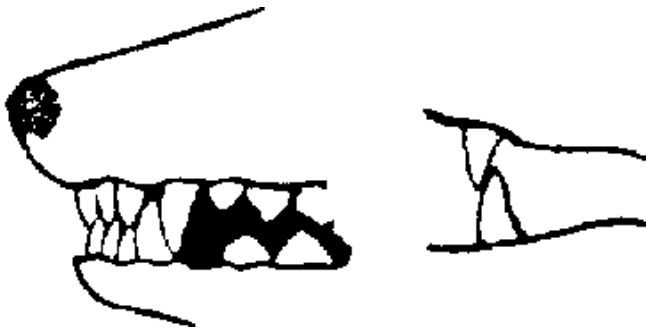
alaleuka

KOIRAN PURENTA

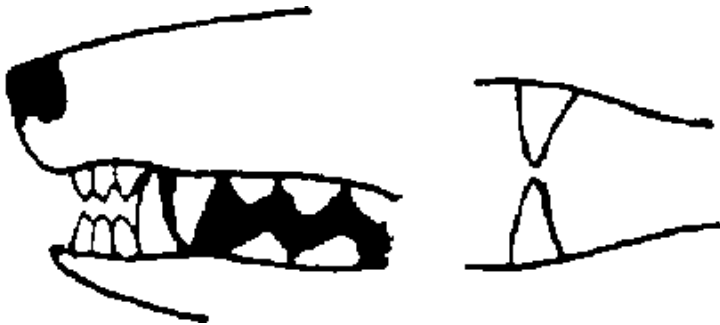

KOIRAN PURENTATYYPIT

LEIKKAAVA PURENTA

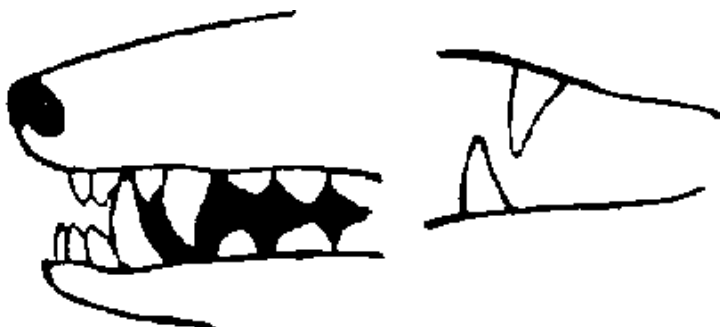
TASAPURENTA

YLÄPURENTA

ALAPURENTA

KOIRAN LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN

Koiran luonne muodostuu perityistä ominaisuuksista ja ympäristövaikutuksista.

Käyttäytymisen pohja on geneettinen, mutta ympäristön vaikutus on suuri. Perittyjä ominaisuuksia ovat rodunomaiset piirteet kuten esim. metsästysominaisuudet.

Ympäristön vaikutus alkaa pentuihin jo emän kantoaikana ja jatkuu koko koiran eliniän. Ympäristövaikutuksiin voidaan laskea myös koiran kokemukset ja koulutus.

Kaikilta roduilta ei edellytetä samanlaista luonnetta

Luonteiden erot johtuvat yleensä erilaisista historiallisista taustoista, käyttökoiraroduilla myös sen tehtävän vaatimuksista, jonka suorittamiseen ihminen on rodun jalostanut.

Käyttökoirarodut, jotka ovat menettäneet kelpoisuutensa alkuperäiseen tehtäväänsä, eivät ole menettäneet sitä niinkään fyysisten ominaisuuksien heikkenemisen vuoksi vaan usein henkisten taipumusten ja luoneenpiirteiden muuttuessa tehtävään sopimattomaksi. Tähän voidaan vaikuttaa jalostusvalinnoilla.

Koiran kehityskausien merkitys luonteeseen ja käyttäytymiseen

Kantoaikana hyvinvoiva ja henkisesti tasapainoinen emä turvaa pentujen hyvän kehityksen. Kantoajan loppuvaiheessa emän kokema suuri stressi välittyy stressihormonien välityksellä kehittyviin pentuihin; myöhemmin pennuilla voi ilmetä pelokkuutta, levottomuutta tai jopa oppimisvaikeuksia.

Syntymän jälkeen 0–2 viikkoa pennut elävät emänsä kanssa, syövät ja nukkuvat.

Siirtymäkausi 2–3 viikkoa on oppimisen kausi, jonka kokemukset heijastuvat koko koiran elämän ajan sen käyttäytymiseen. Tällöin tapahtuu oppimista joka ei unohdu koskaan.

Leimautumiskausi 3–7 viikkoa, jolloin koiranpentu leimautuu emoon ja pentuesisaruksiinsa eli lajitovereihinsa ja oppii erottamaan ne ihmisistä.

Laumanmuodostumisen kausi 7–12 viikkoa, jolloin koiranpentu luovutetaan uuteen kotiin. Luovutus 7–8 viikon iässä on hyvä lauman muodostumisen kannalta.

Murrosikä 6–12 kuukautta, jolloin koira saavuttaa sukukypsyyden. Hormonitoiminnan käynnistyminen noin puolen vuoden iässä aiheuttaa koiralle väliaikaisesti luonteeseen ja käyttäytymiseen tasapainottomuutta, joka voi ilmetä ns. ”mörköikänä” ja tasaantuu hormonitoiminnan vakiintuessa.

Aikuisuuden ja henkisen kypsyyden koira saavuttaa kuitenkin vasta noin kahden vuoden iässä.

Viralliset luonteen arvioimisen menetelmät Suomessa:

- Luonnetesti
 - 2–6 vuotiaille koirille tehtävä luonteen arviointi 9 ominaisuuden kautta
 - Arvioinnin suorittaa aina kaksi tuomaria yhdessä
 - Testin lopputuloksen pisteytys perustuu palveluskoirien ominaisuuksien mittaamiseen, eikä siis mittaa koirien hyvyttä tai huonoutta eikä rodunomaisuutta
 - Testin tuloksen arvioinnin tulisi perustua rodun omaan, rotuyhdistyksen laatimaan luonneprofiiliin
- MH-luonnekuvaus
 - 18 kk täyttäneille koirille tehtävä luonteen arviointi, ei yläikärajaa
 - 10 eri testiosiota, joissa kuvataan 31 eri käyttäytymisreaktiota
 - Kuvauksen suorittaa aina kaksi kuvaajaa yhdessä

- Rodunomaiset kokeet
- Rotujärjestöillä on myös omia, epävirallisia luonteen mittaamiseen tarkoitettuja testejä

Koirien aggressiivinen käytös

- Koirien elekielen on tarkoitus suojella koirien väliseltä aggressiolta
- Joissain tapauksissa aggressio on hyväksyttävää / ymmärrettävää
- On olemassa monenlaista aggressiivisuutta (esim. dominanssi-, reviiri-, pelkoaggressio, kivusta tai sairaudesta johtuva, tavaroiden vartioiminen)
- Terveen koiran aggressiiviselle käyttäytymiselle on koiran näkökulmasta looginen syy, esimerkiksi kivun väistäminen

Ihmiseen kohdistuva aggressio

- Dominanssiaggressiossa koira pyrkii mm. hallitsemaan tilanteita ja säilyttämään samalla koskemattomuutensa
- Pelkoaggressio, jos koira ei pysty väistämään uhkaavaksi kokemaansa tilannetta

Ihmiseen tai toiseen koiraan kohdistuva aggressio, ilman selvää uhkaa, ei ole hyväksyttävää käytöstä ja siitä tulee aina tehdä ilmoitus koiran vihaisesta käyttäytymisestä. Tämä koskee kaikkia näyttelyitä, kokeita ja kilpailuja.

Tuomarin on huomioitava vihaisuutta arvioitaessa:

- Eri roduilla on erilainen peruskäyttäytyminen
- Mitkä tekijät johtivat vihaiseen käyttäytymiseen

- Oliko koiralla tarkoitus vahingoittaa ihmistä tai toista koiraa
- Pyrkikö koira vain varoittamaan tilanteessa
- Oliko reaktio ylimitoitettu suhteessa ärsykkeeseen
- Johtuiko vihausuus koiran arkuudesta

Vihaista käytöstä ei tarvitse sallia, mutta olisi pystyttävä arvioimaan tilanteeseen johtaneet syyt ja tilanteen vakavuus. Ilmoitus vihaisesta käytöksestä kannattaa aina tehdä, jotta toistuva ei-toivottu käytös tulisi tilastoiduksi.

Koira on kotieläimistämme se, jonka käyttäytymiseen ja luonteeseen ihminen kiinnittää eniten huomiota

KOIRANPENNUN KASVATUS AIKUISEKSI KOIRAKSI

J.A.U Yrjölä

Koiranomistajan on itse oltava hyvin käyttäytyvä koiranomistaja tietääkseen minkälainen on hyvin käyttäytyvä koira. Huonosti käyttäytyvän koiran takana on aina joko koiran käsittelyä osaamaton tai siitä piittaamaton edesvastuuton ihminen.

Autonkuljettajan on tunnettava liikennesäännöt ja noudatettava niitä. Koiranomistajan on tunnettava asuinkuntansa koiria koskevat järjestyslain osat.

Pääperiaate on, ettei koiranpidosta saa koitua ympäristölle kohtuutonta haittaa. Jokaisen koiranomistajan on tiedettävä etteivät koirat saa haukunnallaan huoneistossa tai pihamaalla kohtuuttomasti häiritä ympäristöään. Koirat eivät saa virtsaamalla tai ulostamalla liata jalkakäytäviä, ovien pieliä, portaita tai portinpieliä. Koirat eivät saa pelotella lapsia ja häiritä kuntohölkkäjiä, ne eivät saa mennä ravintoloihin, elintarvikemyymälöihin, yleisille uimarannoille, hautausmaille tai muihin vastaaviin paikkoihin. Koiranomistajien on aina huomioitava koirille allergiset ihmiset ja pyrittävä elämään koirien kanssa siten ettei koirista koidu vakavaa haittaa koirille allergisille.

Asiallinen ja hyvä käytös on koiranomistajille erityisen tärkeää silloin kun he joutuvat ilkeämielisten, koiria inhoavien ihmisten solvausten kohteeksi. Asiallinen, tosiasioihin vetoava koirien puolustaminen on koiranomistajien velvollisuus, mutta epäasiallisuus ja epäkohteliaisuus tällaisessa tilanteessa kostautuu, antaen vain lisäkimmoketta koirien vihaajille.

Koirien lukumäärä on lisääntynyt varsin nopeasti ja se voi hyvinkin johtaa lisääntyvään koiranpidon vastustamiseen. Vain hyvin koiriemme kanssa käyttäytymällä estämme koiranpidolle haitallisen vastustuksen kehittymisen.

MIKSI KOIRAT OVAT NIIN SUOSITTUJA NYKYAIKANA

Yksiselitteistä, varmaa vastausta ei kysymykseen voi antaa. Vastaus löytynee ajastamme. Teknisten kotimikrojen ja kylmien videoiden boomi ei ole pystynyt päivittämään kunnan koiraa tai kissaa, joita voi silittää, syöttää ja muutoinkin helliä. Koirat antavat elämäämme enemmän laatua. Koirilla on monia käyttötarkoituksia, kuten metsästys, palveluskoira, vinttikoiria ja rekikoiraurheilu sekä näyttelykoirat.

Koira koirana on yleisesti hyväksytty, mutta koira ihmisen korvikkeena ei aina ole hyväksyttyä, siihen kätkeytyy myös kielteisiä koiranpidon syitä, jotka kertovat yhteiskunnallisista epäkohdista, jotka sellaisenaan eivät liity koiranpitoon.

Koirakannan suuretessa yhä useampi koiranpentu joutuu ensikertalaisen hoiviin ja tietämättömyydestä johtuvien koiranpidollisten epäkohtien uhriksi. On hyvin onnellista jos koirasta ja sen omistajasta muodostuu sopusuhtainen, toinen toistaa tyydyttävä pari. Tästä johtuen täytyy koiran valintaan paneutua perusteellisesti. Summanmutikassa valittu koira on harvemmin odotuksia vastaava. Sekarotuisesta koirasta ei voi etukäteen kovinkaan paljon päätellä, minkälainen koira siitä kehittyy. Rotukoirien kohdalla tilanne on parempi ja selkeämpi. Rotu kertoo minkälaista koiraa pennusta voi odottaa. Rotukoirien enemmistöllä on rodulle tyypillinen ulkomuoto ja luonteesta johtuva käyttäytyminen.

Ihmiset valitsevat koiria ainakin seuraavin perustien: hoivaamishaluinen hakee itselleen tavallisimmin hemmoteltava koiraa, jolla on myös mahdollisesti jatkuvaa hoitamista vaativa karvapeite. Tällaisen koiran olisi oltava luonteeltaan pehmeä, periksi antava. Se ei saisi olla liian toimielias, vaan mieluummin rauhallinen. Turvakseen koiraa haluava valitsee luonnollisesti suurikokoisen ja voimakkaan koiran. Vartiointiin ja suojelemiseen soveltuvalla koiralla on oltava riittävän kova ja pelottava luonne. Tällaisten koirien opettaminen kurinalaisuuteen vaatii siihen tarvittavaa tietoa ja taitoa käyttäytymisen perusteista. Jos tällaisten koirien kasvatuksessa epäonnistutaan, saattaa näistä koirista kehittyä ympäristölleen vaarallisia. Harrastuskaveria koirasta etsivän täytyy löytää harrastukseen sopiva rotukoira. Metsästyskoira, palveluskoira, rekikoira, vinttikoiria tai muutoin vain lenkkikaveriksi soveltuva kestävä ja liikkuvainen koira.

Hyvät käyttökoirat ovat kaikki toimeliaita ja ehdottomasti jonkinlaista koulutusta vaativia. niiden energinen luonne vaatii toimintaa. Jos toimintaa ei ole, koirat korvaavat sen tavallisesti jonkinlaisella pahanteolla, ne repivät ja purevat kaikkea saatavissa olevaa.

Sellainen koira on onnellinen jonka omistaja on kiinnostunut koiransa älyllisistä lahoista ja toimintakyvystä.

KOIRANOMISTAJAN OPPIVUODET

Jokaisen ihmisen persoonallisuuteen kuuluu enemmän tai vähemmän koiranomistajalle hyödyllisiä ominaisuuksia. Toisin sanoen jotkut meistä ovat luonnostaan soveliaampia koiranomistajiksi kuin toiset. Kenneljärjestöt ylläpitävät jatkuvaa kurssimuotoista koulutustoimintaa. Kursseilla opitaan koiranpidon erilaisia alueita. Näistä pienistä irrallisista kursseista kertyy vuosien myötä kokonaisuus johon on vielä lisättävä koiranomistajan omat kokemukset koirista ja niihin liittyvistä käytännön asioista.

Järjestelmällistä, tavoitteellista koulutusta koiranomistajaksi ei anneta missään oppilaitoksessa. kaikki koiranpitoon liittyvä on pääasiassa opittava mukana eläen. Näitä vuosia kutsuttakoon koiranomistajien oppivuosiksi.

KOIRAT OVAT LAUMAEÄIMÄ

Jonkun uskonnollista vakaumusta saattaa loukata toteamus, että me myös olemme "laumaeläimiä". Laumassa elävillä on määritelty asema laumassa ja elämä perustuu jonkin asteiselle yhteystyölle. Keskinäinen kanssakäyminen edellyttää yhteistä kieltä ja käyttäytymisnormeja. Ihminen mieltää kielen ensisijaisesti puheeksi, mutta ymmärtää myös elekielen kommunikointivälineeksi. Elekielen, johon kuuluvat eleet ja ilmeet, ansiota on, että ihminen ja koira ymmärtävät toisiaan helposti ilman suurempaa asiaan perehtyneisyyttä. Elämäntavat ovat ihmisillä ja koiralla samantapaiset, joten ei ole ihmettelyn aihetta siinä, että ihmisen ja koiran kumppanuus on kestänyt jo vuosituhansia.

Kotikissamme on latinaksi *Felis domestica* eli kesyyntynyt kissa. Koiraa taas kutsutaan nimellä *Canis familiaris*, mikä tarkoittaa perheen koiraa, jonka olemassaolo ihmisen seuralaisena on ollut jo varhaisimpina aikoina itsestään selvää ilman kesyksi mainintaa. Vaikka voimmekin vertailla itseämme ja koiraa, tekisimme suuren virheen jos inhimillistäisimme koiran. Koira on koira emmekä varmasti pysty paneutumaan sen osaan, emmekä varmasti tiedä mitä koirat kaipaavat elämältään.

Mielestämme voimme kuitenkin laumaeläin käsitteen alla tehdä karkeita päätelmiä koiran viihtyvyyteen vaikuttavista asioista.

Silloin kun me ihmiset rikomme yhteiskuntamme asettamia normeja ja meitä rikoksesta rangaistaan, silloin meidät suljetaan vankilaan. Meidät eristetään ja elinolojamme supistetaan. Rikkoessamme vielä vankilan järjestysnormeja meidät suljetaan eristysselliin. Meitä siis laumaeläiminä rangaistaan eristämällä meidät laumasta. Koiran kohdalla saattaa supistettu elintila ja eristäminen vaikuttaa koiran viihtyvyyteen lähdes yhtä vaikuttavasti kuin se vaikuttaa meihin ihmisiinkin.

Yksilölliset erot rotukoirien sietokyvyssä ovat varmasti huomattavia. Pienen vähän liikkuvan kiinanpalatsikoiran reviiirin laajuus, liikunnan ja muun toiminnan tarve on varmasti vähäisempi kuin vastaavasti esimerkiksi paimenkoirarotuisilla koirilla. Huolimatta rotukohtaisista eroista ja pitkälle erikoistuneista roduista voidaan koiria yleisesti pitää paljon liikkuvina eläiminä ja liikunnan ja muun toiminnan rajoittamista niiden viihtymättömyyttä edistävinä tekijöinä. Aamulenkki 15-30 minuuttia ja iltaliikunta yhtä kauan kestäväenä ei riitä millekään suurempikokoiselle koiralle liikunnan määräksi. Kaupunkiasunnoissa tällainen ulkoilutus perheen ainoan koiran kohdalla, lisättynä sillä että ihmiset ovat päivittäin työnsä vuoksi pois kotoa noin 10 tuntia, johtaa koiran kohdalla samantapaisiin olosuhteisiin kuin eristysselliin eristetyllä vangilla. Jatkuvasti koirankoppiin kytkettykoira maalaismaisemassa ei ole paremmassa asemassa muun kuin raittiin ilman suhteen ja siksi että se voi seurata mahdollisia ohikulkijoita ja saa näin hieman vaihtelua yksitoikkoihin päiviinsä.

Koirat häiritsevät haukunnallaan.

Koirat purevat ihmisiä.

Koirat tappelevat keskenään.

Kaikki nuo edellä luetellut häiriökäyttäytymiset ovat tosia tämän päivän koirista puhuttaessa. ne kertovat häiriökäyttäytymisestä jollaista on koirien kohdalla esiintynyt ennenkin, mutta nykyisin se on lisääntynyt. Ei siksi, että koiramäärä on kasvanut, vaan siksi että koiria on nykyisin enemmän sellaisten ihmisten huostassa jotka eivät omaa koiranpitoon tarvittavaa tietoa riittävästi tai ovat asenteeltaan koiranomistajiksi sopimattomia.

Antamalla koirille enemmän liikkumismahdollisuuksia, seurustelemalla ja leikkimällä koirien kanssa enemmän ja kouluttamalla koiria vaikkapa tottelevaisuuskokeeseen, viihtyvyys koirien kohdalla paranee ja ne välttyvät häiriökäyttäytymisiltä. Asiassa auttaa usein myös jo koiralle otetaan toinen koira kaveriksi. Tästä voi kyllä olla seurauksena se, että nyt yhden koiran sijasta kärsiikin sitten kaksi koira!!!

ROTU KERTOO ODOTETTAVISTA OMINAISUUKSISTA

Onnistuakseen koiran valinnassa on rodun valintaan kiinnitettävä riittävän paljon huomiota. Oikea rotu oikeaan paikkaan takaa osaltaan ihmisen tyytyväisyyden valitsemaansa koira ja koiran paremman viihtyvyyden. Myös ympäristön taholta tulee paineita rodun valintaa kohtaan. Terveellä "talonpoikaisjärjellä" varustettu ihminen tuskin tekee rodun suhteen täysin epäonnistunutta valintaa. Osalta meistä on tuo talonpoikaisjärki kuitenkin jo kadonnut. Kun ihminen omaa talonpoikaisjärjen, katsotaan hänen toimivan realismipohjalla. yksiselitteistä suositusta rodun oikeaan valintaan on mahdotonta antaa, mutta joitakin yleisluonteisia ohjeita kyllä.

Metsästys ja muut käyttökoirarodut soveltuvat parhaiten niille, jotka käyttävät koiraansa rodulle tyypilliseen käyttöön. Ankaraan ilmastoon soveltuvat koirat viihtyvät huonommin sisäkoirina. Monien hyvin omaperäisen ulkomuodon omaavien koirien elämä muodostuu kärsimykseksi, ellei niitä hoideta vaatimusten edellyttämällä tavalla. Esimerkiksi pitkä, kaunis, silmää viehättävä turkki saattaa vaatia jokapäiväistä hoitoa säilyäkseen takkuuntumattomana. Puolivillien grönlandinkoirien valinta kaupunkiolosuhteisiin ei ole sopivaa.

Ne ovat arktisten olosuhteiden rekikoiria, jotka talvikautena tekevät työtä ja kesällä kuljeksivat vapaina laumoina hankkimassa ruokaansa tavalla tai toisella. Grönlandinkoiria voimme verrata poroihin jotka ovat ihmisen omistuksessa, mutta eivät kuitenkaan kotieläiminä.

PENTUJEN ELÄMÄNKOKEMUKSET OVAT RATKAISEVIA

Nuorena on vitsa väännettävä. Tämä kansanviisaus kertoo, että kaikelle oppimiselle on sille suotuisimmat kehityskautensa yleensä lapsuudessa ja nuoruudessa. Aleksis Kiven Seitsemän veljestä kertoo meille tutun tarinan veljesten lukemaan opettamisesta ankan lukkarin johdatuksella. Jukolan Eero, veljeksistä nuorin, taisi lukea sujuvasti, mutta vanhemmille veljille oli aakkosten opiskelu raskasta puuhaa.

Oppimisessaan ihmiset ja koirat muistuttavat hyvinkin toisiaan. Opiskelu on aloitettava jo keskenkasvuisena, myöhemmäksi siirrettynä se sujuu paljon työläämmin.

KOIRIENKOULUTUSOPPAITA ON YMMÄRRETTY VÄÄRIN

Vaativaan tehtävään voidaan koirat kouluttaa vasta täysikasvuina, noin vuoden ikäisenä. Monet koulutusoppaat korostavat tätä ikäkysymystä. Tämä on tietysti aivan oikein sekä hyvin perusteltavissa, mutta ymmärretään usein väärin. Koulutus johonkin tehtävään edellyttää, että koira on psyykkisesti ja fyysisesti voimakas ja kestää tehtävän rasitukset. Keskenkasvuisella pennulla ei vielä voi olla tuota vaadittavaa kestävyttä.

Väärin ymmärrettynä tuo koirankoulutusoppaiden sanoma johtaa siihen, että pennun kohdalla tarkoituksellisesti vältetään kaikkea sen opettamista. Meihin ihmisiin rinnastettuna olotila tarkoittaisi samaa kuin ettei ihmisiä voitaisi opettaa lukemaan ennen 18 vuoden ikää.

Pentua on pentuiässä intensiivisesti opetettava ja sille on ehdottomasti järjestettävä hyvin paljon "kokemuksia".

Pentua ei kuitenkaan aseteta kilpailu- tai käyttökokeiden vaatiman koulutustasonalaiseksi. Pennun ikä on aina huomioitava opetuksen vaatimustasossa. Ihmislapsetkin lukevat aluksi AAPISTA ja vasta aikuisina tai aikuisiän kynnyksellä voimme edellyttää heidän ymmärtävän vaikeatajuisia, filosofisia teoksia. Jos lapsena ei aloiteta aapisen lukemista käy lukemisen opiskelu vanhempänä yhtä vaikeasti kuin vanhemmilta Jukolan veljeksiltä. Koirien kohdalla oppiminen on pääsääntöisesti samoihin vaatimuksiin perustuvaa.

ON OPETETTAVA JA ANNETTAVA OPPIA

Tunnettu palveluskoirien kouluttaja, pietarilainen Lidia Ostretsova kertoo kirjassaan AKBAR seuraavan opettavaisen jutun: Sain Akbarin kahden viikon ikäisenä perheeltä, jossa pentuja ruokittiin keinotekoisesti, sillä mainioista kantavanhemmista ollut Akbarin emo, Aisa, kuoli seuraavana päivänä penikoimisen jälkeen.

Akbar oli pennuista pienin ja aivan pikimusta. Olin aina antanut etusijan vaaleille, sudenharmaille itäeuroopanpaimenkoirille (saksanpaimenkoira). Aioin ensin valita toisen pennun, mutta kanssani oli 6-vuotias Tanja-tyttäreni, ja hän vakuutti itkusilmin, että jos emme ota mustaa, niin se onneton kohta kuolee. Annoin periksi. Ja olen ikuisesti kiitollinen Tanjalle hänen silloisten pyyntöjensä ja kyyneliensä vuoksi. Kookkaimman pennun, Arton, isäntäväki jätti itselleen. Siitä kannattaa kertoa erikseen, sillä se on opettavainen tapaus.

Emotta kasvaneet pennut olivat heikkoja, kehittyivät vaivalloisesti ja hitaasti. Ne olivat syntyneet talvella tammikuussa ja Arton omistajat päättelivät, ettei pentu kestäisi lyhintäkään kävelyttämistä pakkasessa. Todellakin, kun he lopulta rohkenivat viedä pennun ulos, heistä näytti, että se palasi takaisin henkiahieverissä. Ja niin Arto joutui lämpimiä ilmoja odotellessaan istumaan sisällä kuin vanki.

Vieraita se näki ani harvoin. Sen maailma rajoittui isäntänsä asunnon neljän seinän sisään. Vieläpä se opetettiin tekemään tarpeensakin sisällä hiekkaan kuin kissat. Ja se tuntui varsin mukavalta, sillä ei tarvinnut ravata portaita kuutta kertaa päivässä. Isäntäväki piti tavallaan Artosta, ruokki ja hoiti sitä hyvin. Ja Artosta kasvoi lihava, mutta koirienkouluttajien sanontaa käyttäen ”raaka” pentu. Artolta puuttuivat täysin sen tulevalle elämälle tarpeelliset opettavaiset elämäkokemukset, se ei ollut saanut kasvaa, siitä oli jäänyt raakile.

Kerrassaan toisin kasvoi Akbar.

Se seurasi minua kaikkialle. Akbar jaloitteli minun ja Tanjan seurassa kaksi tuntia päivässä, oli sää millainen tahansa. Puolentoista kuukauden ikäisenä se surkeasti vikisten juosta lönsytti perässämme, kun menimme vieraisille. Kahden kuukauden vanhana se jo esitti klubilla lukuisten ihmisten ja koirien nähden, kuinka se oli oppinut käskystä istumaan. Mikä voi ihmetyttää Akbaria enää kaiken sen jälkeen ?

Artoa alettiin käyttää jaloittelemassa vasta keväällä, kauniina kirkkaina päivinä, ja pentu huomasi ensi kerran kuinka suuri maailma on. Eikä se ehtinyt edes kunnolla nähdä, kun äkkiä naapurikadulta tuli esiin komppania sotilaita. kajahti musiikki ja alettiin laulaa, ja Arto poloisesta maailma tuntui kauhealta. Kaiken koetun jättämä vamma oli niin suuri, että pentua piti pitkän aikaa käyttää ulkona melkein väkisin. Se kulki kadulla pälyillen ja vavahdellen ikäänkuin päällekkarkauksen pelossa. Kun sitä lähestyttiin, se perääntyi, mutta kun käännettiin selin, se oli valmis käymään kiinni.

Se pelkäsi kaikkea: ihmisiä, koiria ja kadunääniä (kirjoittaja huomauttaa: Tällaista koira kutsutaan tavanomaisesti luonnevikaiseksi ja syy siitä vieritetään tavallisesti koirarodun tai koiran vanhempien syyksi, vaikka näin ei todellisuudessa olekaan asianlaita). Säällillään ja suojelullaan pennunomistajat aiheuttivat sille korvaamatonta vahinkoa. Artosta ei koskaan voinut tulla täysiarvoista palveluskoiraa.

Mitä taas Akbariin tulee, niin se ei pelännyt mitään. Se koulutettiin nuorena ja läpäisi täysin menestyksellisesti yleiskoulutusohjelman.

KOIRAN KÄYTTÄYTYMINEN KERTOO SEN LUONTEESTA

Sellaisena kuin koiran luonteen koemme. se on koiran vanhemmilta perityn ja kasvuympäristön vaikutuksen yhteistulosta. Esimerkiksi pureeko koira vierasta ihmistä tai ei pure, on sen kasvuympäristön vaikutusta. Pureeko koira kiinni tarrautuen vai ”tikkaamalla” on sen perimästä kiinni.

Minkälaista luonnetta vaadimme koiraita riippuu ensisijaisesti siitä, millaiseen käyttöön koiraamme tarvitsemme. Pelkällä seurakoiralla on erilainen ihanneluonne kuin palveluskoiralla.

Koiran luonne koostuu vieteistä, vaistoista ja taipumuksista, ympäristön aiheuttamien painotuksien muutoksien. Kaikki vaistot ja taipumukset eivät kehity pelkästään myönteiseen suuntaan -toisinkin voi käydä, ne saattavat taantuakin. Esimerkiksi vaistomainen emän nisän etsimisvaisto voi tukahtua, jos pentu aluksi joutuu pelkälle

tuttipulloruokinnalle. Kokeellisesti on näytetty toteen, ettei pulloruokinnalla alkuruokittu neliviikkoinen pentu ollut lainkaan kiinnostunut emon nisistä. Näin voi käydä muillekin vaistoille ja vieteille.

YMPÄRISTÖN ON OLTAVA PENTUA KEHITTÄVÄ

Jokaisen elävän olennon kehityksessä on kriittisiä kausia eli etsikkoajoja, jolloin se elin, joka on nopeimmassa kehitysvaiheessa, on erityisen herkkä kaikenlaisille häiriöille. Näin on laita myös psyykkisten taipumusten, siis perittyjen vaistojen ja muidenkin luonteenomaisuuksien kohdalla.

Toisin kuin varsalla tai vasikalla, koiran kuten ihmisenkin aivot ovat syntyessä vaillinaisesti kehittyneet. Kun koiran aivot edellä mainittuihin ruohonsyöjiin verrattuna ovat lopullisessa muodossaan pitemmälle kehittyneet, voidaan päätellä, että merkittävä osa kypsymisestä tapahtuu vasta syntymän jälkeen. Suhteessa ikään tapahtuva hidas kehittyminen on ratkaiseva tekijä ja edellytys myöhemmälle suurelle mukautumis- ja oppimiskyvylle. Tästä johtuen täytyy jo vastasyntyneellä koiranpennulla olla riittävän elävä, virikerikas elinympäristö, jotta sillä olisi mahdollisuus kehittyä psyykkisesti täysimittaiseksi.

Kokeellisesti on voitu osoittaa, että henkisellä vahingoittamisella on aikaansaatu virhekehitystä koiran käyttäytymisessä ja että se joissakin olosuhteissa on voitu kojata määrättyyn rajaan asti, mikäli vahingoittaminen ei ole jatkunut liian kauan.

KOIRAT JA IHMISET OVAT ERILAISIA, MUTTA MYÖS SAMANLAISIA

Vaikka olen paljonkin rinnastanut koiraa ja ihmistä, olen tehnyt sen etupäässä siksi, että esittämäni asia tulisi helpommin ymmärretyksi. Tekisimme erittäin suuren virheen jos koiraa opettaessamme kuvittelisimme sen ihmisen kaltaiseksi. Koira elää omilla koiran ehdoilla joihin meidän on syytä paneutua ja hyväksyä koira koirana. Ehkä useammat koiran kasvatusvirheet teemme juuri siksi, että kuvittelemme koiran olevan hyvin paljon kaltaisemme. Luulemme, että koira on vain meitä hieman tyhmempi ja puhekyvytön. Voin vakuuttaa, että näin asianlaita ei todellakaan ole.

Tarkastelkaamme seuraavassa lyhyesti koiran psyykkisiä kehityskausia.

Vegetatiivinen kausi on eräänlainen siirtymävaihe joka osuu 0-3 viikon ikään. Se on syömistä ja nukkumista. Voima ja vastustuskyky lisääntyvät. Normaaliolosuhteissa pennut ovat iatkuvasti emonsa vierellä. Tällä kaudella tapahtuvia asioita ei tarkasti tunneta, mutta lämpötilojen vaihtelulla tms. saattaa olla vaikutuksia. Emon läsnäolo on erittäin tärkeää muutoinkin kuin vain ravinnon antajana. Pentuja nuolemalla emo saa ne ulostamaan ja syljellä on varmasti hygienian kanssa tekemistä laajemminkin kuin vain mekaanisessa puhdistusmielessä. Emon läsnäolo on pennuille myös psyykkisesti tärkeitä. Verratkaa asiaa lasten vierihoidosta saatuihin kokemuksiin.

Leimautumiskausi kasvatuskennelissä ajoittuu 3 viikon iästä 7-8 viikon ikään. Tästä kaudesta on mieleen jäänyt erityisesti prof. Erkki Pulliaisen tokaisu, miksi pennun kasvattajan nimi esiintyy erilaisissa tilanteissa koiran nimen yhteydessä ?

Professori Pulliaisen mielestä sen on tärkeitä olla näkyvissä, jotta tiedostetaan kuka on "syntipukki" ja perussyllinen koiran myöhempään käyttäytymiseen.

Tällä kaudella pentu leimautuu kasvatus-kennelissään ulkoiseen ympäristöön: emoonsa, hoitaviin ihmisiin, sisaruksiinsa, ympäristön ääniin jne. Tätä psyykkistä kehityskautta pidetään ehkä yhtenä tärkeimmistä vaikutukseltaan. Yhdessä perimän kanssa tämä kausi vaikuttaa koiran tulevaan käyttäytymisvarmuuteen (toimintakykyyn) enemmän kuin osaamme kuvitellaan.

Kasvatuskennelillä on tässä asiassa ratkaisevan tärkeä rooli. Laiminlyöntejä ja virheelliseen kehitykseen johtavia tekijöitä on vaikeata myöhemmin korjata, koiran perusluonteesta riippuen jopa mahdotonta.

Leimautumiskauden loppuaika 7-12 viikkojen välinen aikakausi, on aikaa jota kutsutaan nopean oppimisen kaudeksi. Tässä iässä pentu on tavallisesti jo uudessa kodissaan. Jos pennut ovat syntyneet jonkin koiria käyttävän laitoksen tarhassa ja niistä halutaan kehittyvän koiraa käyttävän viranomaisen palveluskoira, joka asuu viranomaisen kotona, on tällainen koira siirrettävä siviilikasvattajan hoiviin. Jos pentu sen sijaan tulee

asumaan koko työikänsä laitoksen tarhassa voidaan se taitavasti ohjaten kasvattaa valmiiksi palveluskoiraksi pelkästään laitoksen puitteissa. Näin kasvatettuna se ei koskaan myöhemminkään sovellu perhekoiraksi.

Nopean oppimisen kaudella pennut oppivat ymmärtämään ihmisen käskyjä, viittauksia, puhetta jne. Tällä kaudella olisi pennulle puhuttava mahdollisimman paljon ja mahdollisimman selkeästi. Tässä iässä pentu oppii kiellot ja alistuu niitä noudattamaan. Jos pennulla on hyvin dominoiva luonteenlaatu, tulee se tässä kehitysvaiheessa hyvin esiin. Joskin tämän havaitseminen edellyttää pennun hoitajalta kokenutta tai myötäsyttyistä "koirasilmää". Tällä kaudella jo kasvatetaan pentua hyvätapaiseksi tai hulttioksi. Hyväkin alku saatetaan tällä kaudella pilata. Kauden päättyessä pennusta on kehittynyt enemmän tai vähemmän sosiaalinen, riippuen siitä kuinka hyvin kasvuympäristö on osannut sitä sopeuttaa.

ARVOJÄRJESTYKSEN MUOTOUTUMISKAUSI

Osuu suunnilleen 13-17-viikkojen väliselle ikäkaudelle. Kauden nimitys kertoo parhaiten mitä kauden aikana kehityksessä tulee tapahtumaan. Jos pennut olisivat edelleen kaikki laumassa, niin nyt tapeltaisiin ja nokkimisjärjestys alkaisi vähitellen tulla selväksi. Toisin sanoen dominoivaan pyrkivät olisivat laumassa määräävämpiä kuin ne jotka helposti alistuvat. Tämänkin kausi on vielä nopean oppimisen kautta. Tällä kaudella olisi pennun kanssa paljon puuhailtava. Pennun olisi hyvä saada "taistella" jotta sen taistelutahto kehittyisi. Tämä tietysti sillä ehdolla, että dominoimaan pyrkivä pentu taistelun ihmisen kanssa lopuksi häviää, Esimerkiksi rievun vetäminen kehittää pennun halua taisteluun ja vahvistaa myös sen leukoja.

LAUMAN JÄRJESTÄTYMISKAUSI

Noin 5-6 kuukautisen pennun kehityksessä on havaittavissa auktoriteetin tunnustamisen tarvetta. Pentu on alistuvaisempi kuin aikaisemmin. Kaikki yhteistyö ihmisen ohjauksessa tuottaa sille mielihyvää. Tässä kehitysvaiheessa se opettelee yhteistyötä ja sitä sille pitäisi nyt opettaa. Tämä tarkoittaa erityisesti yhdessä kuljeskelemista erilaisissa ympäristöissä. Taluttimessa kulkeminen opitaan nyt parhaiten. On kuitenkin hyvin tärkeätä muistaa aina, mutta erityisesti tässä ikäkaudessa, että pennun on pakollisen opetuksen ohella annettava myös itse oppia. Hajun perusteella jäljestäminen ja etsiminen on pennusta hyvin kiinnostavaa, mutta myös sitä voimakkaasti kehittävää. Yhteiset kävelylenkit, automatkat jne. olisi pennun saatava oppia juuri tässä iässä.

Kaikille käyttökoirille tämä psyykinen kehityskausi on hyvin tärkeä ja kehittävä. Jos pentu saa riittävästi mahdollisuuksia kehittyä myönteiseen suuntaan tällä kaudella, on siitä suunnaton etu myöhempää koulutusta ja käyttöä ajateltaessa. Uhratkaa pennulle paljon aikaa kun se täyttää 5 kuukautta ja tehkää niin ainakin siihen saakka kun se saavuttaa 7 kuukauden iän. Seitsemän kuukautta täytettyään pentu tulee puberteetti - ikään jota kestääkin sitten noin 12 kuukauden ikäiseksi asti.

Puberteettikausi on koirille yhtä vaikeaa aikaa kuin meille ihmisille on oma puberteettikautemme. Tätä psyykkistä kehityskautta leimaa oikullisuus ja tasapainottomuus. Esiintyy arkuutta tai karkeutta sekä selvää vastaanhangottelua monissa asioissa, jotka aikaisemmin sujuivat kitkattomasti. Ne virheet joita pennun aikaisemmassa sosiaalistamisessa on tehty, tulevat nyt voimakkaimmin esiin. Varsinaisen koulutuksen kannalta kausi on edellistä kautta vähemmän tuloksiin johtava. Nyt voi antaa koiran rauhassa seestyä ja tähdätä aikaa ja voimavaroja puberteetin jälkeiseen aikaan jolloin jo kilpailumuotoinen koulutus voidaan käynnistää.

TUOMARIETIIKKA

TUOMARIETIIKKA, TUOMAREIDEN MORAALI, TUOMARIPELI

TUOMARI ARVIOI / ARVOSTEELEE JA ANTAA ”TUOMIOITA”

**KYSE ON AINA YHDESTÄ HENKILÖSTÄ JOKA YKSIN TEKEE TIETTYJÄ
PÄÄTÖKSIÄ JA RATKAISUJA**

**TUOMARI SUORITTAO TEHTÄVÄÄNSÄ YKSIN, KYSEESSÄ ON
YHDEN IHMISEN ITSENÄINEN, SUBJEKTIIVINEN ROOLI**

MINUSTAKO TUOMARI ?

- miksi on hakeutunut tuomarikoulutukseen tai miksi toimia tuomarina
- esiintymis- ja tietotaustat, sekä kokemus sellaisella tasolla, että olen kykenevä seuraamaan koulutusta ja myöhemmin toimimaan tuomareina?

Olenko henkisesti sopiva ?

- + johtamistaitoinen
- + itsenäinen
- + puolueeton
- + sovitteleva
- + kestän painetta
- + ratkaisujen tekijä

tuomaria ei nosteta jalustalle, mutta hänen tehtävänsä vaatii arvostusta harrastajakunnan keskuudessa

Olenko fyysisesti sopiva ?

- + hyvä kuntoinen
- + terve
- + matkustusvalmis

Tietoja, taitoja ja myös luonnetta voi kehittää.

Tunnista ja tunnusta heikkoutesi, vain siten voit kehittyä

TUOMARIN ASEMA

- Tuomarin tehtävä on vaativa, näkyvä ja arvostettu
- Tuomari on aina Kennelliiton edustaja ja luottamushenkilö.

**Luottamus on ehdottomasti molemminpuolista.
Kennelliitto osoittaa aina luottamusta tuomareitaan
kohtaan**

**Molemminpuolisen luottamuksen pohjana on tuomarin
puolueettomuus ja pyrkimys objektiivisuuteen.**

**Tuomari osoittaa lojaalisuuttaan Kennelliiton ohella
kaikkia tuomarikollegoitaan kohtaan.**

TUOMARI KILPAILIJANA, KATSOJANA JA HARRASTAJANA

- Tuomari on aina tuomari vaikkei olisikaan arvostelutehtävässä
- Ympäristö seuraa aina tuomaria (silmätikkuna)
- Tuomari on ”jäävi” arvostelemaan toisia arvostelevia tuomareita, kilpailijoita ja koiria

***Tuomarin on aina oltava tahdikas kaikkia osapuolia kohtaan;
tuomarina, yleisönä ja kilpailijana.***

TUOMARI ARVOSTELUTEHTÄVÄSSÄÄN

- **Tuomari on aina yksin vastuussa siitä, että kilpailu toteutuu sääntöjen mukaisesti**
- Hän yksin tekee ratkaisut, joissa sääntöjä sovelletaan käytäntöön
- Maasto/kenttä on tuomarin vastuualuetta myös fyysisesti
- Arvostelun aikana tuomari keskittyy vain arvostelutehtäväänsä
- **Arvostelun tulee aina perustua tuomarin omiin havaintoihin ja hänen on oltava itsenäinen arvostelussaan**
- Hän kantaa vastuun ratkaisuistaan

TUOMARI ON YKSIN !

- Nyrkkisääntönä tulee muistaa, että jo koulutusvaiheessa tuomarikurssilaisia sitovat samat käyttäytymisohjeet ja –rajoitukset kuin pätevöityjä tuomareitakin
- **Tuomari vastaa kokeen asiapapereista lajikohtaisesti ja lajista riippuen useimmiten varmistaa niiden oikeellisuuden allekirjoituksellaan.**

TUOMARI KOULUTTAJANA

TUOMARILLA ON MYÖS KOULUTTAJAVASTUU

- Tuomarikouluttaja on ehdottoman kannustava ja rehellinen.
- Välillisesti tuomari kouluttaa myös kilpailijoita.

TUOMARI JA JÄRJESTÄJÄ

- Tuomarin tulee tarkistaa järjestäjiltä, että kokeiden sääntöjen ja järjestämisohjeiden mukaiset järjestelyt ovat kunnossa

PALAUTE:

Valmistaudu antamaan palautetta koetoiminnan edelleen kehittämiseksi.

Anna palaute aina rakentavassa hengessä.

Hyvät asiat aina kaikkien kuullen.

Kritiikki mieluiten kahden kesken asianomaisen kanssa.

- Tuomari ei koskaan saa unohtaa toimitsijoiden osuutta
- Tuomarin on oltava koe- tai kilpailupaikalla ajoissa
- Tuomari kutsutaan arvostelemaan ei vieraaksi

KUTSU ARVOSTELUTEHTÄVÄÄN

Kutsumiskäytännön tulee olla aina kummallekin osapuolelle selvä ja mielellään kirjallinen

Tuomarikutsu on sitova.

Tuomarin vastaus on myös sitova, sekä tuomarille että järjestäjälle.

Ylituomarinehtävän peruuttaminen

Peruuttamiseen on AINA oltava pätevä syy, esim. sairastuminen.

Tällöin tuomarin on välittömästi otettava yhteys järjestäjään.

Valmistauduttava ehdottamaan sijaista.

AUTA JÄRJESTÄJÄÄ AIHAUTTAMASTASI ”PULASTA”

Sijaisesta päättää kuitenkin järjestäjä ja kennelpiirin tulee ylituomarimuutos vielä hyväksyä.

YLITUOMARIN ARVOSTELUOIKEUKSISTA LUOPUMINEN

KYSY ITSELTÄSI:

**ONKO HENKINEN JA / TAI FYYSINEN KUNTONI
SÄÄNTÖJEN MUKAISEN ARVOSTELUTEHTÄVÄN
EDELLYTTÄMÄLLÄ TASOLLA ?**

MIKSI MINUA PYYDETÄÄN TUOMARITEHTÄVIIN ?

**ENNEN KUIN TOISET ANTAVAT YMMÄRTÄÄ,
SILLOIN SINÄ ITSE EHKÄ ET ENÄÄ YMMÄRRÄ !**

**LUOPUMINEN YLITUOMARI /
ARVOSTELUOIKEUKSISTA → ILMOITETTAVA
KIRJALLISESTI KENNELLIITTOON**

**YLITUOMARIOIKEUKSISTA EI TARVITSE LUOPUA
VAIKKA
LUOPUU ARVOSTELUOIKEUDESTAAN !**

TUOMARIKOULUTUS JA PÄTEVÖINTI

YLITUOMARIT

YLITUOMARIEN KOULUTUS JA PÄTEVÖIMISOHJEET

Tarkoituksena on kouluttaa päteviä ja vastuustaan tietoisia ylituomareita.

YLITUOMARIKSI AIKOVALLE ASETETTAVAT YLEISET VAATIMUKSET

Henkilön on oltava Kennelliiton jäsen. Muut mahdolliset jäsenyysvaatimukset määritellään kyseisen koe- tai kilpailumuodon säännöissä.

Ylituomariksi aikovan on oltava luonteensa ja arvostelukykynsä puolesta tehtävään sopiva. Hänen on ymmärrettävä, mitä Kennelliiton myöntämä ylituomarin pätevyys häneltä edellyttää kaikessa hänen kenneltoiminnassaan: koiranohjaajana, kilpailijana, arvostelevana tuomarina, kouluttajana, jne.

Hänellä on oltava riittävä fyysinen kunto ja henkiset ominaisuudet kyseiseen tehtävään.

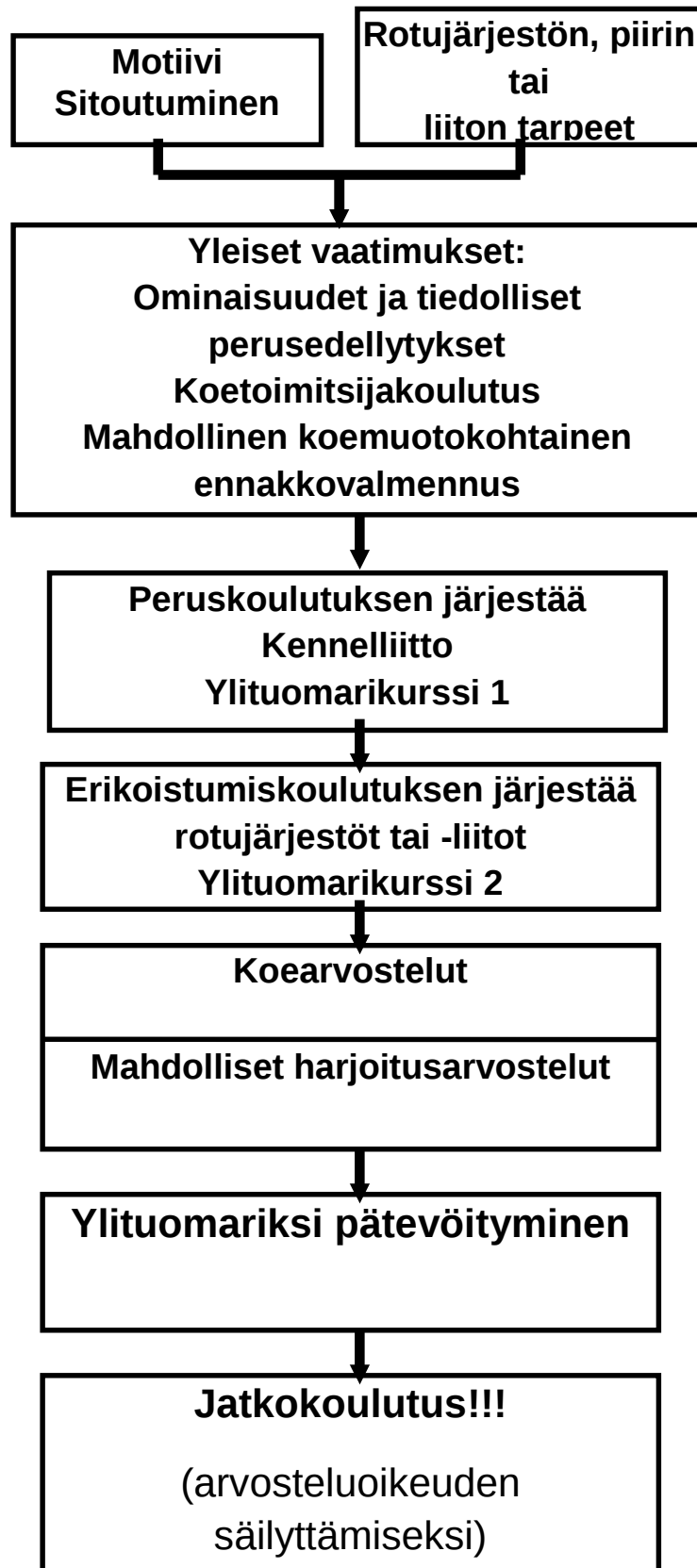
Koulutukseen pyrkivä henkilö on kokenut kyseisen koemuodon vastaava koetoimitsija ja osallistunut kokeiden tai kilpailujen järjestelyihin.

Hänen on pystyttävä koetuomarien ja koetoimihenkilöiden koulutukseen.

Rotujärjestöt ja lajiliitot määrittelevät koe- ja kilpailumuotokohtaiset lisävaatimukset koulutusohjeissaan.

Ylituomarikoulutukseen hakeutuvien henkilöiden kennelpiirit hyväksyvät omasta tai jonkun muun Kennelliiton jäsenyhdistyksen esityksestä peruskurssille ne henkilöt, jotka täyttävät edellä mainitut vaatimukset. Palveluskoirakokeissa hyväksynnän tekee Palveluskoiraliitto.

YLITUOMARIKSI PÄTEVÖITYMINEN

YLITUOMARIKSI PÄTEVÖIMINEN

- Anomuksen tekee tuomarikokelas
- Anomuslomakkeena käytetään samaa Kennelliiton Ylituomarihakemusta tarpeellisine liitteineen, jolla koulutukseen hakeuduttiin
- Hakemukseen hankitaan lausunto koulutuksesta vastanneelta taholta (rotujärjestöltä tai -liitolta myös LUT-, MEJÄ- ja paimennus kollegio), joka lähettää sen Kennelliitolle
- Kennelliitto päteväi ylituomarit
- Ylituomari katsotaan päteväidyksi kun hän on saanut siitä tiedon Kennelliitolta (kirje)
- Ylituomarilla on oltava voimassa mahdollinen ko. koemuodon palkintotuomarikortti ja arvosteluoikeus

YLITUOMARIHAKEMUS

ESITYS YLITUOMARIKOULUTUKSEEN

.....
Kennelliiton jäsenyhdistys

anoo
koemuodon nimi

ylituomarikoulutukseen
esitettävä henkilö

Synt.aika Kennelliiton jäsennumero

Lähiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Kotikunta Puhelin

Sähköposti

Esitetty henkilö täyttää yleiset koulutukseen asetetut vaatimukset

Paikka Aika _____ / _____ 20 _____

.....
yhdistys / allekirjoitus

Vaadittaessa Aseenkantolupa nro.....

Metsästyskortin nro

LAUSUNTO KOULUTUKSEEN HYVÄKSYMISESTÄ

1. KENNELPIIRI / PK-KOKEIDEN OSALTA PALVELUSKOIRALIITTO

Paikka Aika _____ / _____ 20 _____

Puolletaan Ei puolleta
kennelpiiri / allekirjoitus

TODISTUS YLITUOMARIKOULUTUKSEN SUORITTAMISESTA

2. YLITUOMARIN PERUSKURSSI

Paikka Aika _____ / _____ 20 _____

Järjestäjä

Kurssin johtaja
nimenselvennys ja tuomarinumero

3. YLITUOMARIN ERIKOISTUMISKOULUTUS

Paikka Aika _____ / _____ 20 _____

Järjestäjä

Kurssin johtaja
nimenselvennys ja tuomarinumero

Liitettävä mukaan yksi passivalokuva. Anomalla pätevyyttä, suostun siihen että tietoni julkaistaan ylituomarilistauksissa.

ESITETÄÄN YLITUOMARIPÄTEVYYTTÄ

On hyväksytysti suorittanut ylituomarikoulutuksen

4. ROTUJÄRJESTÖ TAI ERIKOISTUMISKOULUTUKSESTA VASTAAVA TAHO

Paikka Aika _____ / _____ 20 _____

Esitetään Ei esitetä
rotujärjestön nimi ja allekirjoitus

.....
nimenselvennös

PÄÄTÖS

Hakemuksen ja hyväksytyn ylituomariharjoittelun perusteella

5. KENNELLIITTO

Espoo, _____ / _____ 20 _____

Myönnetty Ei myönnetty
Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry.

LAUSUNTO YLITUOMARIKOKELAAN HARJOITUS- / KOEARVOSTELUISTA

YLITUOMARIN LAUSUNTO JA VARMENNUS

Harjoitus- / Koearviostelu

Alkupuhuttelu _____ Arv. vastaanotto _____ Ylituom. kertomus _____

Koiramäärä/palkittu NUO 5 / 1 ALO 10 / 4 AVO 5 / 2 VOI 8 / 2
(luokka) (luokka) (luokka) (luokka)

Arvostelu:

☐ Hyväksytty ☐ Hylätty (perustelut arvostelussa)

Paikka _____ Aika _____

Ylituomarin puh.nro _____ Allekirjoitus _____

Tuomarinumero _____ Nimenselvennys _____

YLITUOMARIN LAUSUNTO JA VARMENNUS

Harjoitus- / Koearviostelu

Alkupuhuttelu _____ Arv. vastaanotto _____ Ylituom. kertomus _____

Koiramäärä/palkittu / / / /
(luokka) (luokka) (luokka) (luokka)

Arvostelu:

☐ Hyväksytty ☐ Hylätty (perustelut arvostelussa)

Paikka _____ Aika _____

Ylituomarin puh.nro _____ Allekirjoitus _____

Tuomarinumero _____ Nimenselvennys _____

YLITUOMARIN LAUSUNTO JA VARMENNUS

Harjoitus- / Koearviostelu

Alkupuhuttelu _____ Arv. vastaanotto _____ Ylituom. kertomus _____

Koiramäärä/palkittu / / / /
(luokka) (luokka) (luokka) (luokka)

Arvostelu:

☐ Hyväksytty ☐ Hylätty (perustelut arvostelussa)

Paikka _____ Aika _____

Ylituomarin puh.nro _____ Allekirjoitus _____

Tuomarinumero _____ Nimenselvennys _____

YLITUOMARIEN JATKOKOULUTUS

OSALLISTUMINEN JATKOKOULUTUKSEEN

Ylituomarin on osallistuttava hänelle suunnattuun jatkokoulutukseen vähintään joka toinen kerta ja hänen on toimittava tuomarin tai koetoimitsijan tehtävissä tai osallistuttava kokeisiin kilpailijana vähintään kerran kahden vuoden aikana.

Esim: Mikäli rotujärjestö järjestää jatkokoulutusta joka vuosi on ylituomarin osallistuttava koulutukseen vähintään joka toinen vuosi

Kennelpiirin, rotujärjestöjen ja –liittojen on valvottava, että ylituomari on osallistunut jatkokoulutukseen rotujärjestön tai –liiton vaatimusten mukaan ennen kuin hänelle annetaan uusi ylituomaritehtävä.

Sääntömuutosten jälkeen on ylituomareiden käytävä uudistettujen sääntöjen mukainen jatkokoulutus ennen kuin hän voi ottaa vastaan uusia tuomaritehtäviä.

JATKOKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Ylituomarien jatkokoulutusta saavat järjestää kennelpiirit, rotujärjestöt ja –liitot yhteistoiminnassa keskenään.

Jatkokoulutustilaisuuksista on ilmoitettava hyvissä ajoin ennen tilaisuutta Koiramme-lehdessä (SPKL Palveluskoirat lehdessä).

YLITUOMARIOIKEUKSIEN PERUUTTAMINEN JA PALAUTTAMINEN

Kennelliitto voi poistaa ylituomarioikeudet tai peruuttaa arvosteluoikeudet henkilöltä, joka todetaan tehtävänsä epäpäteväksi ja joka ei enää täytä kohdan II vaatimuksia (yleiset vaatimukset).

Kennelliitto peruuttaa arvosteluoikeudet kennelpiirin, rotujärjestön tai liiton esityksestä henkilöltä, joka ei täytä jatkokoulutusvelvoitettaan ja toimintavaatimusta.

Mikäli ylituomarille ollaan esittämässä kurinpidollisia toimenpiteitä voi Kennelliitto pidättää arvosteluoikeudet asian käsittelyn ajaksi.

Kennelliitto palauttaa arvosteluoikeudet pidättämisesityksen tekijän perustellusta esityksestä.

Rotujärjestöt (tähän sisältyvät myös kollegiot) ja lajiliitot voivat jatkokoulutusvelvoitteen lisäksi määritellä mahdollisia lisätehtäviä ylituomareille, joilla arvosteluoikeudet ovat olleet poistettuna.

EMERITUS/EMERITA YLITUOMARI

Tehtävistään luopuva ylituomari voidaan nimittää Kennelliiton tai sen jäsenyhdistyksen esityksestä emeritus / emerita ylituomariksi, kun henkilö pitkän ja ansiokkaan ylituomariuran jälkeen luopuu ylituomari tehtävistään.

Ylituomari säilyttää kaikki muut oikeutensa paitsi arvosteluoikeuden. Arvonimen myöntää ao. toimikunnan esityksestä Kennelliiton hallitus.

ESIINTYVÄ YLITUOMARI

- esiintyminen, ilmaisutaito
- ongelmatilanteet ja niiden ratkaiseminen

Roolisi?
• keulakuva • kouluttaja • vastuunkantaja • tiimin jäsen • tunnelman luoja
Suomen Kennelliitto - Finns Kennelklubben r.y. Ylituomarikoulutus osa 1

Esiintyminen
• on oltava jotain sanottavaa • on osattava sanoa se
Suomen Kennelliitto - Finns Kennelklubben r.y. Ylituomarikoulutus osa 1

Esitys - puhe
• lyhyt, ytimekäs, hauska ja älykäs (R. Uosukainen) • sisältää max kolme asiaa • valmistaudu - alitajunta työskentelee puolestasi
Suomen Kennelliitto - Finns Kennelklubben r.y. Ylituomarikoulutus osa 1

Esitys - puheen runko

AIDA:

- **Attention** - huomion kiinnittäminen
- **Interest** - mielenkiinnon herättäminen
- **Desire** - halun ja tarpeen synnyttäminen
- **Action** - toiminnan aikaansaaminen
- **Satisfaction** - tyytyväisyys

Suomen Kennelliitto - Finnska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulu osa 1

Esitys - palaute

- palautetta pitää antaa, mutta nöyryyttää ei saa!
- muotoile ainakin osa palautetta myönteiseksi.
- kritiikki tulisi antaa mieluiten kahden kesken.

Suomen Kennelliitto - Finnska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulu osa 1

Viestintä

Sanat alle 10 % - loppu sanatonta viestintää.

Vastuu viestistä aina lähettäjällä.

Suomen Kennelliitto - Finnska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulu osa 1

Sanaton viesti

Paketti - olemme visuaalisia

- arvon merkit
- värät
- tuoksut
- kosketus - reviiri

- ilmeet
- eleet
- ääni

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y

Ylituomarikoulutus osa 1

Eleet

- torjuvat eleet: suljetut vartalon asennot, otsaluu torjuu
- turva eleet: käsivarret suojelevat vartaloa vrt. miekkakäsi aina miekan vastapuolella
- aito hymy tavoittaa ja avaa ovet
- tarkkaile vastaanottajan viestejä

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y

Ylituomarikoulutus osa 1

Ääni

- ääni on uloshengitys ilmaa
- muista rentouttaa ylävartalosi
- seiso ryhdikkäänä ja rentona
- avaa äänesi ennakkoon
- harjoita ääntäsi

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y

Ylituomarikoulutus osa 1

Rentous

• Oma vire, asenne ja valmius suoritukseen

- fyysinen kunto tärkeä
- henkinen valmius

• Aivot kokonaan käyttöön:

- yksityiskohdat vasemmassa, kokonaisuudet oikeassa aivolohkossa
- rennot aivot tuottavat parhaan tuloksen

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Karisma

- ainekset karismaattisuuteen meissä kaikissa

- on uskallettava antaa itsensä!
- karisma on älyä, tunnetta ja aitoutta
- sinut itsensä ja elämänsä kanssa
- karismalla lumoot

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Tunneäly käyttöön - selviydy tässä ja nyt!

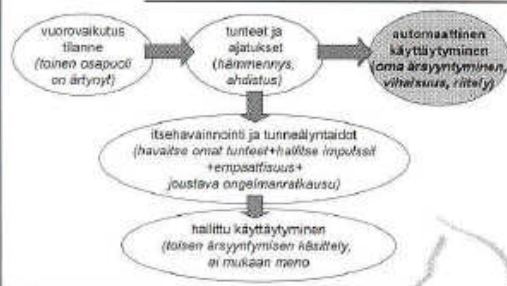
Järki ja tunteet:

- aivorunko & tunnejärjestelmä vanhinta osaa aivoissamme -> tiedon todella nopea käsittely (ei aivokuorta mukana)
- kriiseistä selviäminen - pakene/taistele - nykyisin liian impulsiivista toimintaa
- ilman tunteita järkipäätely kärsii

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Tunneälyn kehittäminen:

Suomen Kennelliitto - Finiska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Automaattisia ajatuksia:

Suomen Kennelliitto - Finiska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Tunneäly - selviytyminen ja hyvinvointi:

YDINTEKIJÄ: tietoisuus omista tunteista, empaattisuus, impulssien hallinta, todellisuudentaju

VÄLITTÄVÄTEKIJÄ: itsenäisyys, itsetuntemus, paineensieto, sosiaalinen vastuuntunto, joustavuus, optimismi

SEURAAMUS/ TULOSTEKIJÄ: itsensä toteuttaminen, vuorovaikutus, ongelmanratkaisu, onnellisuus

Suomen Kennelliitto - Finiska Kennelklubben r.y.
Ylituomarikoulutus osa 1

Tunneällyn ilmeneminen toiminnassamme:	
Intrapersonalliset/sisältä lähtevät tekijät: itsetuntemus, omien tunteiden tiedostaminen, vakuuttavuus, itsenäisyys, itsensä toteuttaminen Interpersoonalliset/ulossuuntatuvat tekijät: empatia, sosiaalinen vastuuntunto, ihmissuhteet	
Suomen Kennelliitto - Finnska Kennelklubben r.y. Ylituomarikoulutus osa 1	

Tunneällyn ilmeneminen toiminnassamme:	
Sopeutumistekijät: todellisuudentaju, joustavuus, ongelmanratkaisu Paineensieto: stressinsieto (vastaanotto/säilyminen) impulssien hallinta Yleinen hyvinvointi: optimismi, onnellisuus	
Suomen Kennelliitto - Finnska Kennelklubben r.y. Ylituomarikoulutus osa 1	

KUTSU YLITUOMARIKSI

Kutsu ylituomariksi/tuomariksi Inbjudan till överdomare/domare

Meillä on kunnia kutsua Teidät ylituomariksi/varamieheksi/tuomariksi

Vi har äran att inbjuder Er till överdomare/suppleant/domare

kokeeseemme, joka järjestetään Suomen Kennelliiton luvalla
till vårt prov, som arrangeras med tillstånd av Finska Kennelklubben

_____ / _____ - _____ / _____ 20 _____ alkaen klo - som börjar kl. _____

Arvosteltavakseenne olemme merkinneet - Bedömningsklasser:

☐ ALO ☐ AVO ☐ VOI ☐ ERIVOI ☐ JOUK ☐ I ☐ II ☐ III
NKL ÖKL SKL ELIT LAG

Muu - Annan: _____

Lisätietoja - Tillägsuppgifter: _____

Vastauksen pyydämme lähettämään

Vi ber Dig sända ditt svar senast den _____ / _____ 20 _____ mennessä oheisessa kuoressa
i bifogande kuvert

osoitteella - till: _____

Koetoimikunnan puolesta:

På provkommittens vägnar: _____

Kiittäen kutsusta - Jag tackar för inbjudan och meddelar,

☐ ilmoitan ottavani arvostelutehtävän vastaan ☐ ilmoitan, etten voi ottaa arvostelutehtävää vastaan
att jag tar emot domaruppdraget att jag inte kan ta emot uppdraget

Huom. - Anm.

Paikka - Ort _____ Päiväys - Datum _____

Allekirjoitus - Underskrift _____ Puhelin - Telefon _____

Nimenselvennös - Namnförtydligande _____ Sähköposti - e-mail _____

Osoite - Adress _____

1.2012 1 kpl / st koetoimikunnalle / till provkommittén • 1 kpl / st tuomarille / behållas av domaren

Suomen Kennelliitto -
Finska Kennelklubben ry.

Kamrefintie 8
Kamrefsvägen 8

02770 ESPOO
02770 ESBO

Puh./Tel. +358 (0)9 887 300
Fax +358 (0)9 8873 0331

The Finnish Kennel Club
www.kennelliitto.fi

KOEPÖYTÄKIRJAN TÄYTTÖOHJE

Kaikki koepöytäkirjat lähetetään kennelpiirille tai sen nimeämälle koepöytäkirjantarkastajalle tarkastettavaksi, paitsi järjestäjän kappale joka jää kokeen järjestäjälle. Tarkistettuaan pöytäkirjat kennelpiiri toimittaa ne edelleen Kennelliitoon ja kokeeseen osallistuneille rotujärjestöille.

Poikkeuksena toko-, agility ja metsästyskoirien jäljestämiskokeenpöytäkirjat joista ei lähetetä rotujärjestöille tuloksia.

Pöytäkirjan tarkastuksessa havaitut tekniset virheet tulee ilmoittaa ylituomarille ja kilpailijalle.

Koirakohtaiset arvostelukaavakkeet seuraavat koepöytäkirjoja sekä rotujärjestölle että Kennelliitolle.

Kennelliiton sääntöjen mukaan koepöytäkirjat lähetetään kennelpiirille viikon (1) kuluessa kokeen päättymisestä ja kennelpiiri lähettää edelleen pöytäkirjat jakelun mukaisesti kahden (2) viikon kuluessa Kennelliitolle ja rotujärjestöille.

Kennelliitolle toimitettavat pöytäkirjat lähetetään osoitteella:

Suomen Kennelliitto – Showlink Oy
Koetulokset
PL 20
79101 LEPPÄVIRTA

Mikäli kokeeseen osallistuu useamman kuin yhden rotujärjestön alaisia koiria, on jokaisen rotujärjestön saatava jäljennös koepöytäkirjasta.

HUOM! Palveluskoirakokeiden ja luonnetestien tulokset lähetetään Suomen Palveluskoiraliitolle, vinttikoirakokeiden tulokset lähetetään Suomen Vinttikoiraliitolle ja agilitytulokset

lähetetään Suomen Agilityliitolle, jotka toimittavat ne edelleen Kennelliittoon.

Rotukoodiluettelo on tilattavissa Showlinkistä.

Tässä täyttöohjeessa mainittuja asioita koskeviin kysymyksiin vastaa Kennelliiton koe- ja kilpailuasioista vastaava.

KOEPÖYTÄKIRJALOMAKKEEN TÄYTTÄMINEN

Koepöytäkirja täytetään seuraavasti:

- kokeen järjestäjä, paikka ja aika omiin sarakkeisiinsa
- koemuotolyhenne esim. AJOK, kennelpiiri ja kennelpiirin numero omiin sarakkeisiinsa
- kokeen luonne merkitään rasteilla
- sää ja keli niille varatulle paikalle. Ellei ko. seikalla ole merkitystä kokeelle, jätetään ne täyttämättä
- lisätietoja (ylituomarin kertomus) voidaan kirjoittaa liitteelle, jos niille varattu tila ei riitä
- vastaavan koetoimitsijan nimi sekä tuomariharjoittelijoiden nimet omiin sarakkeisiinsa
- rotukoodi, sekä koiran nimi täydellisenä mahdollisine kennelnimineen, ilman titteleitä
- **rekisterinumero ehdottomasti oikein** (Huom! ei lonkkakuvaus tulosta)

- koepöytäkirjaan merkitään koiranomistajan kotikunta, ei hänen kotipaikkaansa
- tulos ja pisteet, ellei jossain koelajissa anneta pisteitä, jätetään ko. kohta täyttämättä.
- tulokset merkitään luokittain
- käytetään vain arabialaisia numeroita
- huomautuksia sarakkeeseen tulee merkitä kokeissa joissa on useampi arvostelutuomari, koiran koetuloksesta vastaavan tuomarin nimi ja tuomarinumero
- **sihteerin nimi ja puhelinnumero päivisin (Huom! tärkeä, mikäli tuloksista tulee kysyttävää)**
- **ylituomarin nimi, sekä hänen tuomarinumeronsa = Kennelliiton jäsennumero**
- poissa olleita koiria ei merkitä koepöytäkirjaan

Koepöytäkirja

Pääyhteistyökumppani

SUOMEN KENNELLIITTO
FINSKA KENNELKLUBBEN RY.

Järjestäjä täyttää		Järjestäjän/tarkastajan oma koetunnus (saman kokeen sivut)		Sivu _____ / _____	
Kokeen tunnus					
Kokeen järjestäjä					
Paikka			Aika		
Koemuoto	Koemuoto ja/tai koe-koodi		Kennelpiiri	Kartasta	Kennelpiirin numero
Kokeen luonne	☐ Yleinen	☐ Jäsenten-välinen	☐ Kansain-välinen	☐ SM	☐ Paljas-maa
	☐ Lum-i-kehi	☐ Kahden-viikon koe	☐ Koko-lauden koe		
Sää ja keli	1. pv		2. pv		
Lisätietoja (ylituomarin kertomus)					
TUOMARIKERTOMUKSESSA TULEE OLLA MM. - koejärjestelyt (koemuotokohtaisesti määritelty käsiteltävät kohdat) - muut arvostelevat tuomari (ylituomari allekirjoittaa koepöytäkirjan) - mestaruuskokeessa tittelin saavuttaneen koiran nimi titteleineen - vastaava koetoimitsija ja mahdolliset tuomariharjoittelijat - kaikki normaalista poikkeavat tapahtumat. Jos kokeessa tapahtuu jotain, josta tehdään valitus eikä siitä ole mainintaa ylituomarikertomuksessa niin tilanne näyttää siltä kuin ylituomari ei tietäisi mitä hänen kokeessaan tapahtuu.					
Vastaavan koetoimitsijan nimi			Puhelinnumero		
Tuomariharjoittelijat					
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Huom ! Kotikunta					
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Rotukoodi	Koiran nimi		Rotunro	Pistat	
Omistajan nimi	Kotikunta		Huomautuksia	Tulos	
Kokeeseen osallistuneet kilpailevat eri luokissa seuraavasti:				Ylituomarin numero	
EVL	kpl	VOI	kpl	AWO	kpl
				ALO	kpl
				NUO	kpl
Sihteerin nimi			Ylituomarin allekirjoitus		
Sihteerin puh.nro			Nimenselvennös		

JAKELU: 1. > Kennelliitto, 2. > kotikunta, 3. > kennelipäivä, 4. > järjestäjä

ku5.000 06.12

Suomen Kennelliitto –
Finska Kennelklubben ry.

Kanreerintie 8
Kanrevägen 8

02770 ESP00
02770 ES80

Puh./Tel +358 (0)9 887 300
Fax +358 (0)9 8873 0331

The Finnish Kennel Club
www.kennelliitto.fi

Koepöytäkirja voidaan myös täyttää tietokoneella ja tulostaa tarvittava määrä kopioita (lomakkeen sivussa jakelu).

Koepöytäkirjan jatkolomake

SIVU _____ / _____
JÄRJESTÄJÄ Kokeen tunnus
TÄYTTÄÄ

**SUOMEN KENNELLIITTO -
FINSKA KENNELKLUBBEN RY.**

[illegible]

4,500.00.12

TULOsten MERKITSEMINEN

Mahdolliset pisteet merkitään koemuodossa annetulla tavalla, esim. 48, 130,5 ja 83,52.

Ajokoe (AJOK) ja (BEAJ)

Jos koira suljetaan tai luopuu kokeesta, merkitään palkintotuloksen tilalle viiva (-), esim: AJOK- tai BEAJ-.

Pisteitä ei tällöin merkitä, ei myöskään palkintosijaksi nollaa (0).

Huomautussarakkeeseen merkintä luopui tai suljettu.

HUOM! Palveluskoirakokeissa viivan tilalle nolla

MUUT KOKEET

Jos ohjaaja keskeyttää koesuorituksen, merkitään palkintotuloksen kohdalle (-) ja huomautussarakkeeseen = **keskeytti**.

Tuomarin keskeyttäessä koesuorituksen merkitään palkintotuloksen kohdalle (0) ja huomautussarakkeeseen = **keskeytettiin**.

KANSAINVÄLISET KOKEET

Kansainvälisissä kokeissa kansainvälisen käyttökoesertifikaatin saaneen koiran kohdalle huomautuksia sarakkeeseen merkitään sertifikaatti; CACIT, CACIOB, CACIAG, CACIL.

Kennelliitto ilmoittaa FCI:lle käyttökoesertifikaatin saaneen koiran tiedot. FCI lähettää Kennelliittoon käyttökoesertifikaattikortin kirjattuaan tuloksen. Kennelliitosta lähetetään käyttökoesertifikaatti kortti koiran omistajalle, mikäli omistajailmoitus on tehty Kennelliitolle. Muissa tapauksissa kortti lähetetään kokeen järjestäjälle.

HUOM! Tulokset toimitettava FCI:lle kolmen kuukauden kuluessa KV kokeesta CACITien, CACIOBien, CACIAGien ja CACILien vahvistamiseksi.

MUUT TÄYTTÖOHJEET

Palveluskoirakokeissa eri maastolajit merkitään samaan koepöytäkirjaan, sillä maastolajin lyhenne ilmaisee eri koelajit.

Mikäli yksi lomake ei riitä merkitään ensimmäisen lomakkeen alareunaan montako sivua koepöytäkirja käsittää ja jatkolomakkeet numeroidaan oikeaan yläkulmaan seuraavasti (jos esim. lomakkeita on yhteensä 5 eli koepöytäkirja ja 4 jatkolomaketta):

toinen lomake	2/5
kolmas lomake	3/5
neljäs lomake	4/5
viides lomake	5/5

Näin voidaan Showlinkissä olla varmoja siitä, että kaikki ko. koetta koskevat koepöytäkirjat ovat tulleet perille.

TULOKSET

Luokkatunnukset:	SOV	= soveltuvuuskoe (vepe)
	NUO	= nuortenluokka
	ALO	= alokasluokka
	AVO	= avoinluokka
	VOI	= voittajaluokka
	EVL	= erikoisvoittajaluokka
	LUT asteet	= luolakoirien taipumusko

Tulosvaihtoehdot:	1.	= ensimmäinen palkinto
	2.	= toinen palkinto
	3.	= kolmas palkinto
	-	= keskeytti
	0	= keskeytettiin

Pisteet: merkitään arabialaisilla numeroilla niissä koemuodoissa joissa saavutetaan pisteitä

Huomautussarakkeeseen: keskeytti
keskeytettiin
SERTK = sertifikaatti
CACIT = kansainvälisestä kokeesta
CACIL = kansainvälisestä
ratajuoksusta
CACIOB = kansainvälisestä
tottelevaisuuskokeesta
CACIAG = kansainvälisestä agility
kilpailusta
Myös vara-CACIT, vara-CACIL, vara-
CACIOB ja vara-CACIAG mikäli
ylituomari sitä koiralle esittää

VALTAKUNNALLISTEN JA SUOMENMESTARUUS KOKEIDEN ERITYISOHJE

Huomautussarakkeeseen merkitään voittaja koiran kohdalle sen saavuttama titteli ja vuosiluku.

Kennelliitto tallentaa tittelin koiran tietoihin vain mikäli se on merkitty koepöytäkirjaan.

TUOMARIKERTOMUS

TURHAT JA EPÄOLENNAISET JAARITTELUT POIS

**MERKITTÄVÄ JA OLENNAINEN
POIKKEUS MAINITTAVA, TÄRKEÄÄ
MAHDOLLISTEN JATKOSELVITYSTEN
KANNALTA**

**JOS ON AIHETTA KRITIIKKIIN
SE ON AINA MERKITTÄVÄ**

**EI JÄTETÄ POIS TÄRKEITÄ LISÄTIETOJA
(esim. kokeen vastaava koetoimitsija,
harjoitus-/koearviostelijat, liikkeenohjaajan
nimi TOKO-kokeessa jne.)**

KOEPÖYTÄKIRJAN TARKASTAJAN TOIMINTAOHJE

Hyväksytty Kennelliitossa 12.12.2007. Voimassa 1.1.2008 alkaen.

1. Jokaisella kennelpiirillä tai liitolla tulee olla koemuodoittain nimetyt koeasiapapereiden tarkastajat.
2. Tehtävään nimettyjen henkilöiden tulee olla riittävästi perehtyneitä ko. koe- tai kilpailumuotoihin voidakseen hoitaa heille nimetyt tarkastustehtävät. On suositeltavaa, että nimetyt henkilöt ovat vähintään kyseisen koe- tai kilpailumuodon tuomareita.
3. Koepöytäkirjan tarkastajan tulee seurata myönnettyjä kokeita/kilpailuja, jotta hän voi varmistaa, että kaikista koepöytäkirjoista on toimitettu tarkistetut versiot määrätyssä ajassa sekä Kennelliittoon että rotujärjestöille tulosten tallennuksia varten.
4. Kunkin koe- tai kilpailumuodon koepöytäkirjan tarkastaja tarkastaa arvostelua koskaan muuttamatta, että pisteet ja palkintosijat on merkitty oikein koeasiapapereihin.
Tarkastajan tulee myös varmistaa, että kaikki tiedot on siirretty koepöytäkirjaan oikein ja että se on täytetty kulloinkin voimassa olevan koepöytäkirjan täyttöohjetta noudattaen.

Mikäli yksittäisen koiran koepapereissa havaitaan virhe, tulee koepöytäkirjan tarkastajan ottaa yhteys kokeen/kilpailun ylituomariin, jonka tulee vahvistaa korjattu muutos koepapereissa. Koiran ohjaajalle ja kokeen järjestäjälle tulee ilmoittaa välittömästi kirjallisesti tehdystä muutoksesta.
5. Järjestävä yhdistys lähettää tarkastetut koeasiapaperit viikon kuluessa kokeen/kilpailun päättymisestä koepöytäkirjan tarkastajalle, joka lähettää tarkastamansa asiakirjat kahden viikon kuluessa Kennelliittoon.

Mikäli kokeeseen osallistuu useampaan rotujärjestöön kuuluvia koiria, tulee jokaisen asianosaisen rotujärjestön saada jäljennös koepöytäkirjasta ja rotujaan koskevien koirien koirakohtaiset asiapaperit.
6. Koepöytäkirjan tarkastaja valvoo, että kaikista myös peruutetuista kokeista tai kilpailuista täytetään koepöytäkirja ja lähetetään ko. kokeen tai kilpailun myöntäneelle taholle sekä kennelliitolle. Myös mahdollinen kokeen tai kilpailun pitäminen siirrettynä tulee mainita koepöytäkirjassa.
7. Mikäli pöytäkirjan tarkastaja havaitsee, että kokeessa tai kilpailussa on toimittu sääntöjen tai koe/kilpailuohjeiden vastaisesti, tulee hänen tehdä siitä ilmoitus kokeen-/kilpailuluvan myöntäneen yhdistyksen hallitukselle mahdollisia toimenpiteitä varten.

KENNELLIITON YLEINEN JÄÄVIYSSÄÄNTÖ

Hyväksytty Kennelliiton valtuustossa 17.5.2007. Voimassa 1.1.2008 alkaen.

1. Tuomari ei saa toimia siinä kokeessa nimettynä (johtavana) ylituomarina, johon osallistuu hänen omistamansa koira tai sopimuksen perusteella hänen hallitsemansa koira. Myöskään nimetyn (johtavan) ylituomarin perheenjäsenen omistama tai sopimuksen perusteella hallitsema koira ei saa osallistua siihen

kokeeseen, jossa kyseinen ylituomari toimii. Vanhemmat, avio- ja avopuolisot, rekisteröidyn parisuhteen osapuolet, lapset ja sisarukset katsotaan perheenjäseniksi, vaikka he asuisivatkin eri osoitteissa.

2. Koiraa arvosteleva tuomari / ulkomuototuomari / dopingvalvoja / dopingnäytteenoton avustaja on jäävi tehtäväänsä jos hän tai hänen perheenjäsenensä on:

- koiran ohjaaja / esittäjä
- koiran omistaja
- koiran kasvattaja
- sopimuksen perusteella koiran haltija

Vanhemmat, aviopuolisot, lapset ja sisarukset katsotaan perheenjäseniksi, vaikka he asuisivat eri osoitteissa. Avoliitossa ja vastaavasti yhdessä asuvat henkilöt rinnastetaan aviopuolisoihin. Kasvattajan sisarukset tulkitaan perheenjäseniksi vain, mikäli he asuvat samassa osoitteessa kasvattajan kanssa.

3. Ulkomuototuomari, joka työnsä tai harrastuksensa vuoksi käsittelee näyttelyyn ilmoittautumisia tai luetteloon tulevia koirien tietoja, ei voi toimia ko. näyttelyssä ulkomuototuomarina. Näyttelyyn osallistumisoikeutta ei ole ulkomuototuomarin omistamalla koiralla siinä näyttelyssä, jossa tuomari arvostelee.

Harjoitusarvostelijan omistama koira ei saa kilpailla siinä kehässä ja rodussa, missä hän suorittaa tehtäväänsä. Hän ei myöskään saa esittää koiraa näyttelyssä, jossa toimii harjoitusarvostelijana.

Näyttelyssä työskentelevän kehätoimitsijan omistama tai sopimuksen perusteella hänen hallitsemansa koira ei saa kilpailla siinä kehässä, jossa hän työskentelee. Kehätoimitsija ei myöskään saa esittää koiraa samassa näyttelyssä tuomarille, jonka kehässä on työskennellyt tässä näyttelyssä.

4. Kennelliiton hallituksella on oikeus perustellusta syystä myöntää erikoisvapaus tästä säännöstä.

KENNELLIITON MUUTOKSENHAKU

Voimassa 1.1.2007 alkaen

YLEINEN VALITUSMENETTELY

(Kokeet, kilpailut ja luonnetestit)

Sääntöjen mukaisesta arvostelusta ei voi valittaa

Erimielisyyksistä on ilmoitettava ennen kokeen, kilpailun tai testin päättymistä **kirjallisesti**, Kennelliiton lomakkeella tapahtumasta vastaavalle tuomarille tai vastaavalle ylituomarille. Tämän on erimielisyyteen perehdyttyään pyrittävä saamaan asia heti ratkaistuksi.

Koe, kilpailu tai luonnetesti katsotaan päättyneeksi tunnin kuluttua tulosten julkaisemisesta.

Erimielisyydestä ilmoittamatta jättäminen aiheuttaa valitusoikeuden menetyksen. Kokeiden osalta ylituomarin on esitettävä valitusmenettelykäytäntö valittajalle!

VALITUSAIKA

Vastaavan tuomarin tai vastaavan ylituomarin päätökseen tyytymättömän asianosaisen on tehtävä valitus kokeen myöntäneelle tai sitä puoltaneelle kennelpiirille, palveluskoirakokeiden osalta Suomen Palveluskoiraliitolle, vinttikoirakokeiden osalta Suomen Vinttikoiraliitolle ja agilitykilpailuiden osalta Suomen Agilityliitolle neljäntoista (14) päivän kuluessa valitukseen johtaneesta tapahtumasta.

VALITUSMAKSU

Valitukseen liittyvä valitusmaksu on suuruudeltaan kaksi (2) kertaa osanottomaksu. Valitusmaksu on maksettava todistettavasti kokeen myöntäjälle ennen valitusajan loppumista.

Valitusmaksu ei koske arvostelutuomaria, toimikuntaa, eikä toimikunnan edustajaa.

Valitusmaksu maksetaan takaisin, kun valitus on lopullisesti ratkaistu ja valitus on katsottu aiheelliseksi.

Kennelpiirin, Palveluskoiraliiton, Vinttikoiraliiton ja Agilityliiton on ratkaistava asia kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa.

Päätös on annettava tiedoksi valittajalle kirjatussa kirjeessä tai muulla todistettavalla tavalla.

Päätökseen tyytymätön asianosainen voi valittaa **seitsemän (7) päivän kuluessa** päätöksestä tiedon saatuaan Suomen Kennelliiton hallitukselle.

Kennelliiton hallituksella on erittäin painavista syistä oikeus ottaa asia käsiteltäväkseen, vaikka yleistä valitusmenettelyä ei olisikaan noudatettu.

YLITUOMARI!

Kerro koepaikalla valituksen syntyminen ja valitusmaksu!!

Muutoksenhakumenettely Ilmoitus erimielisyydestä

SUOMEN KENNELLIITTO –
FINSKA KENNELKLUBBEN RY.

Täytä lomake tekstaten

Paikka	Paivämäärä
Järjestäjä	
Tapahtuma	Koemuoto
☐ näyttely ☐ koe	
Koiran nimi	Rekisterinumero
Ilmoitan erimielisyyteni yllä mainitussa tapahtumassa seuraavasti:	
Nimi (nimenselvennös)	Allekirjoitus
Lähiosoite	
Postinumero	Postitoimipaikka

Muut asianosaiset yhteystietoihin:

Näyttelytoimikunnan jäsen/Ylituomarin ratkaisu:	
Ratkaisijan nimi (nimenselvennös)	Allekirjoitus
Lähiosoite	Puhelinnumero
Postinumero	Postitoimipaikka

Tähän päätökseen hyötymättömän on tehtävä valitus kirjallisesti; kokeissa kokeen myöntäjälle 14 vrk:n kuluessa ja näyttelyissä näyttelytoimikunnalle 7 vrk:n kuluessa.

Suomen Kennelliitto –
Finska Kennelklubben ry.

Kamreerintie 8
Kamrersvägen 8

02770 ESPOO
02770 ESBO

Puh./Tel. +358 (0)9 887 300
Fax +358 (0)9 8873 0331

The Finnish Kennel Club
www.kennelliitto.fi

OIKAISUVAATIMUSMENETTELY

Mikäli näyttelyssä, käyttökokeessa tai kilpailussa havaitaan sääntöjen vastainen virhe, siitä on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus valitusaikojen jälkeenkin.

Oikaisuvaatimuksen tekee rotujärjestö, näyttelytoimikunta, kokeen, kilpailun tai luonnetestin vastaava tuomari tai kennelpiiri valvontavelvoitteensa perusteella. Oikaisuvaatimus osoitetaan Kennelliiton hallitukselle.

Se on tehtävä yhden (1) vuoden kuluessa näyttelyn, kokeen tai kilpailun pitämisestä ja lähetetään tiedoksi luvan myöntäjälle.

HUOM!!

Koiranomistajalla ei ole oikeutta tehdä oikaisuvaatimusta

KOE- JA KILPAILUASIOIDEN MUUTOKSENHAUN KÄSITTELY KENNELLIITOSSA

KENNELIITON TOIMISTO

- asiapaperit/lausunnot
 - esittelyn valmistelu

KENNELIITON

KOE- JA KILPAILUTOIMIKUNTA

- valmistelu
 - esitys toimenpiteiksi

KENNELIITON HALLITUS

- päätös
- seuraamukset (Kennelliiton säännöt)
- kurinpitolautakuntaan

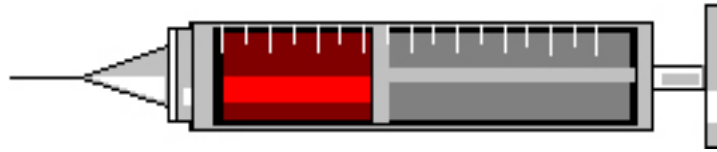
KENNELIITON

KURINPITOLAUTAKUNTA

- päätöksestä ei valitusoikeutta

KENNELLIITON ROKOTUSMÄÄRÄYKSET

PENIKKATAUTI

Koiran on oltava rokotettu penikkatautia vastaan vähintään kaksi kertaa ja tehosteesta tulee olla kulunut vähintään kolme viikkoa.

Alle vuoden ikäisen koiran rokotus on voimassa vuoden.

Yli vuoden ikäisen koiran rokotus on voimassa kolme vuotta ja tehosterokotuksesta tulee tapahtuman hetkellä olla kulunut vähintään 21 vrk.

RAIVOTAUTI

Koiran ensimmäisestä rabies-rokotuksesta tulee olla kulunut vähintään kolme viikkoa, jotta koira saa osallistua kokeisiin tai kilpailuihin.

Raivotautirokotus on voimassa yhden vuoden, mikäli se on annettu alle vuoden ikäiselle koiralle.

Yli vuoden ikäiselle raivotautirokotus on voimassa rokotteen valmistajan ilmoittaman ajan (eläinlääkäri merkitsee rokotustodistukseen voimassa olo ajan).

Mikäli koiran raivotautirokotus on vanhentunut, tulee se uusia viimeistään kolme viikkoa ennen koetta tai kilpailua (kolmen viikon varoaika)

TUNNISTUSMERKINNÄN TARKASTAMINEN NÄYTTELYISSÄ, KOKEISSA JA KILPAILUISSA

Voimassa 1.1.2016 alkaen.

Tunnistusmerkintä on pakollinen kaikille virallisiin näyttelyihin, kokeisiin, kilpailuihin ja testeihin (jäljempänä tapahtuma) osallistuville koirille. Ilmoittaessaan koiran tapahtumaan omistaja sitoutuu noudattamaan tapahtumaan liittyviä sääntöjä ja ohjeita.

Tapahtuman järjestäjä tarkastaa tunnustusmerkinnän.

Tunnistusmerkintä tarkastetaan ensisijaisesti koiran rekisteritodistuksesta ennen arvostelua/suoritusta.

Mikäli koiralla on siru, jota yleisimmät lukulaitteet eivät tunnista, on koiran omistajalla oltava mukanaan lukulaite, joka kyseisen sirun pystyy lukemaan.

Jos tarkastuksessa löytyy koira, jota ei ole tunnustusmerkitty, tulee järjestäjän sulkea kyseinen koira pois tästä tapahtumasta.

Epäselvä tatuointi tai toimimaton mikrosiru estää koiran osallistumisen tapahtumaan

KENNELLIITTO HYVÄKSYY KAIKKI ISO 11784 STANDARDIN MUKAISET MIKROSIRUT 1.6.2009 ALKAEN

Kennelliiton hallitus on päättänyt lopettaa maakoodien käytön koirien tunnustusmerkintämikrosiruissa. Maakoodillisten mikrosirujen käyttö tulisi lopettaa mahdollisimman nopeasti.

Käytäntöä yhdenmukaistetaan 1.1.2010 alkaen, jonka jälkeen koirilla hyväksytään ainoastaan maakoodittomat tunnustusmerkintämikrosirut. Sallittu sirukoodi noudattaa tuolloin muotoa valmistajanumero + yksilöllinen mikrosirukoodi. Siirtymäaikana Kennelliitto hyväksyy takautuvasti 1.1.2009 alkaen kaikki ISO 11784 standardin mukaiset mikrosirut, joissa ei ole maakoodia käytössä.

Aikaisemmin Kennelliitto hyväksyi ainoastaan Datamars ja Lifechip (ent. Indexel) -merkkiset mikrosirut Suomessa tunnustusmerkittävillä koirilla. Suomessa Datamars tai Lifechip -merkkisillä mikrosiruilla tunnustusmerkittyjä koiria ei tarvitse tunnustusmerkitä uudestaan.

Tuontikoirille hyväksytään edelleen alkuperämaassa tehty tunnustusmerkintä. Mikäli tuontikoira joudutaan tunnustusmerkitsemään uudelleen esimerkiksi vanhan tunnustusmerkintäsirun toimimattomuuden vuoksi, tulee uuden mikrosirun täyttää Kennelliiton asettamat vaatimukset.

TUNNISTUSMERKINNÄT TARKASTAA TAPAHTUMAN JÄRJESTÄJÄ PITOKOKEIN.

Tunnistusmerkinnän olemassaolo tarkastetaan ensisijaisesti koiran rekisteritodistuksesta. Myös omistajatodistuksesta tai koirapassista löytyvät tarvittavat tiedot.

Koiran tunnistusmerkintä tarkastetaan ennen arvostelua/suoritusta. Tarvittaessa myös kokeen/kilpailun aikana.

Jos koira ei ole tunnistusmerkitty, tulee järjestäjän sulkea kyseinen koira pois tästä kokeesta tai kilpailusta.

Sulkeminen tehdään kokeen / kilpailun ylituomarin toimesta.

Epäselvä tatuointi tai toimimaton mikrosiru estää koiran osallistumisen.
(jos sirua ei löydy ja siitä on merkintä rekisteritodistuksessa = epäselvä)

Tällaisessa tapauksissa koiran omistajaa pyydetään huolehtimaan siitä, että koira tunnistusmerkitään uudelleen, ja uudesta merkitsemisestä toimitetaan todistus Kennelliitolle, jotta se saadaan koiran tietoihin.

Kennelpiirille toimitetuilla mikrosirujen lukulaitteilla pystytään lukemaan myös ns. vanhan standardin mukaisia Indexel(Lifechip) tai Datamars mikrosiruja.

VIHAINEN KOIRA KOKEESSA

KOIRAN KÄYTTÄYTYMISESTÄ KOKEISSA TEHTÄVÄT ILMOITUKSET, NIIDEN KÄSITTELY JA SEURAAMUKSET

Hallituksen päätös 12.6.2014

Toiminta ja seuraukset kokeessa

Jos koira on kolme kertaa suljettu/hylätty sillä perusteella, että se on selvästi vihainen, Kennelliitto voi asettaa koiran kilpailukieltoon, jonka pituus määrätään tapauskohtaisesti. Koiralle voidaan antaa kilpailukielto ja yhdestä suljettu/hylätty-kerrasta, mikäli seuraukset ovat olleet vakavat.

Yllä oleva ei koske kokeen luonteeseen kuuluvaa koiran hallittua aggressiivisuutta.

Toiminta ja seuraukset kokeen ulkopuolella

Siinä tapauksessa, että koira koealueella tai sen välittömässä läheisyydessä hyökkää tai käy kiinni ihmiseen tai toiseen koiraan tai käyttäytyy muutoin uhkaavasti siten, että koirasta on tehty kolme ilmoitusta, Kennelliitto voi asettaa sen kilpailukieltoon, jonka pituus määrätään tapauskohtaisesti.

Kilpailukiellon pituutta määrättäessä otetaan erityisesti huomioon tapausten seuraukset ja niiden vakavuus. Kilpailukiellon lisäksi koiran siinä kokeessa mahdollisesti saamat tulokset poistetaan.

Ilmoitukset

Kokeesta vastaavan ylituomarin/koetoimitsijan on tehtävä ilmoitus vihaisuuden vuoksi, jos koira tästä syystä on suljettu/hylätty. Jos koira on koealueella tai sen välittömässä läheisyydessä hyökännyt tai käynyt kiinni ihmiseen tai toiseen koiraan tai käyttäytynyt muutoin uhkaavasti, ilmoituksen tekee ensisijaisesti se henkilö, joka itse tai jonka koira on joutunut edellä kuvatun käyttäytymisen kohteeksi. Toissijaisesti ilmoituksen voi tehdä koetoimikunnan jäsen, vastaava koetoimitsija tai kokeen eläinlääkäri.

Ilmoitusmenettely

Ilmoitus laaditaan kokeen aikana Kennelliiton vahvistamalle lomakkeelle, jonka ilmoituksen tekijä varmentaa allekirjoituksellaan. Ilmoitukseen on pyrittävä saamaan myös sen henkilön lausunto, jonka koiran käyttäytymisestä kyseinen ilmoitus tehdään sekä tapauksen mahdollisten silminnäkijöiden nimet ja yhteystiedot erityisesti sen selvittämiseksi, mistä syystä ilmoituksen tekemiseen johtanut tapahtuma on aiheutunut. Koetoimikunnan velvollisuutena on pitää ilmoituslomakkeita saatavilla koepaikalla sekä heti kokeen päätyttyä toimittaa ilmoitukset Kennelliittoon. Ilmoitus voidaan tehdä myös koirasta, joka on käyttäytynyt vihaisesti koealueella tai sen välittömässä läheisyydessä, vaikka sitä ei ole ilmoitettu kyseiseen kokeeseen.

Päätöksenteko

Ilmoituksen johtaessa koiralle tehtävään merkintään vihaisesta käyttäytymisestä, annetaan ilmoitus tiedoksi rotujärjestölle. Päätöksen koekiellosta ja tulosten poistamisesta tekee Kennelliiton hallitus toimikunnan esityksestä. Päätöksentekoa Kennelliitossa ei estä se, että henkilö, jonka koiran käyttäytymisestä ilmoitus on tehty, ei ole käyttänyt hänelle annettua tilaisuutta vastineen antamiseen asiassa. Ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa mainitut seuraamukset tulevat voimaan Kennelliiton hallituksen päätöksentekopäivänä.

Suomen Palveluskoiraliiton, Suomen Vinttikoiraliiton ja Suomen Agilityliiton alaisissa kokeissa ja kilpailuissa noudatetaan kunkin järjestön omaa menettelyä.

Ilmoitus koiran vihaisesta käyttäytymisestä
Rapport om hundens aggressiva beteende
Report of dog's aggressive behaviour

Näyttely/Koe/Kilpailu – Utställning/Prov/Tävling – Show/Test/Competition	Tapahtuman paikka, aika – Ort, datum för händelsen – Place, date of incident
Koiran rotu – Ras – Breed	Koiran nimi, rek.nr. – Hundens namn, reg.nr. – Name of the dog, reg.nr.
Omistaja/Ohjaaja – Ägare/Forare – Owner/ Handler	Puhelin – Telefon – Phone
Osoite – Adress – Address	Sähköposti – e-mail

[illegible][illegible]

Tapahtuneen silminnäkijät ja heidän yhteystietonsa – Vitnen till händelsen; namn, telefon, e-mail – Eye-witness (if any), name/s, address, e-mail	

JAHEL-LITTELLING - DISTRIBUTION LIST: 1 > Kennel/littr/Kennelklubben/Kennel Club; 2 > Koivunormistola/Hundens ägar/Dog's owner; 3 > Tarasti/Human Järjestö/Armaty's Organisation. 2000.3.04

ELÄINSUOJELULAKI

2.LUKU

3 § Yleiset periaatteet

4 § Eläinten pitopaikka

5 § Eläinten hoito

6 § Eläinten kohtelu

7 § Eläimille suoritettavat toimenpiteet

8 § Eläinjalostus ja genetiikka

9 § Eläinten suorituskyykyyn vaikuttaminen

Eläimen suorituskyykyyn kainotekoinen kohottaminen, alentaminen tai ylläpitäminen lääkkeillä taikka muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kielletty.

Epäiltäessä, että 1 momentissa mainittuja aineita tai valmisteita on käytetty, tämän lain mukaista valvontaa suorittavalla eläinlääkärillä on oikeus päästä niihin tiloihin, joissa eläintä pidetään sekä ottaa tarvittavia näytteitä. Eläimen omistaja ja haltija on velvollinen avustamaan eläinlääkärinä näytteiden ottamisessa sekä antamaan tarvittavat tiedot valvontaa varten.

12 § Välineet, laitteet ja aineet

15 § Talteenotetut eläimet

16 § Eläinkilpailut

Jos eläin voi kilpailuissa joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle, kilpailujen järjestäjän on omalla kustannuksellaan kutsuttava kilpailutilaisuuteen eläinlääkäri valvomaan, että tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan

17 § Eläinkilpailuiden valvominen

24 § Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- tai harrastuseläinten pito

25 § Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat määräykset ja toiminnan kieltäminen

32 § Eläinten lopettaminen

Eläimen lopettaminen on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen lopettamisesta. Asetuksella voidaan myös säätää, että maa- ja metsätalousministeriö voi antaa siitä tarkempia määräyksiä.

ELÄINSUOJELUASETUS

3.LUKU

11§ Sairas tai vahingoittunut eläin

Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava

4.LUKU

13§ Kouluttaminen

14§ Tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskan tuottaminen

(lyhennelmä)

Eläinsuojelulain (247/96) 3§:n 1 momentissa tarkoitettua tarpeettoman kärsimyksen kivun ja tuskan tuottamista eläimelle on:

- 1) elävän eläimen käyttäminen maalina harjoitus- tai kilpa-ammunnassa;*
- 2) piikkikannusten, piikkipannan tai piikkikuolaimen käyttö*
- 3) elävän kalan suomustaminen tai suolistaminen taikka eläimen elävänä kyniminen tai nylkeminen*
- 6) eläimen kuljettaminen jostakin ruumiinosasta ripustamalla*
- 7) poron tai muun kotieläimen taikka tuotantotarkoituksessa tarhatun eläimen tappaminen metsästyksellisin keinoin ampumalla, ei kuitenkaan poron ampuminen poromiehen toimesta tai muun kotieläimen taikka tuotantotarkoituksessa tarhatun eläimen*

ampuminen sen välitöntä tappamista vaativasta hyväksyttävästä syystä; sekä

8) muu sellainen eläimeen kohdistuva toimenpide, joka aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa

5.LUKU

15§ Kytkemiseen käytettävä laite tai väline

21§ Koira

6.LUKU

23§ Sallitut toimenpiteet

ASETUS ELÄINTEN KULJETUKSESTA

2.LUKU

12§ Kuljetus henkilöauton tavaratilassa

YHTEISKUNNAN SÄÄNNÖKSET

KOIRA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ, YLEISTÄ

JOKAISELLA ON OIKEUS PITÄÄ KOIRAA

Koiraa saa myös pitää lähes kaikkialla, mutta koiranpito on varsin tarkoin säädeltyä toimintaa.

Koiranomistajan velvollisuudet johtuvat erilaisten tarkoituksien toteuttamisesta kuten eläinsuojelusta, riistanhoidollisista näkökohdista, terveydellisistä ja ympäristöseikoista jne.

JÄRJESTYSLAKI

Järjestyslaki korvaa kuntien järjestyssäännöt

Uusi järjestyslaki pyrkii edistämään järjestystä ja turvallisuutta yleisillä paikoilla.

Yleiseen järjestykseen liittyvät säännöt ovat koko maassa samat 1.10.2003 alkaen.

Järjestyslaki koskee yleisesti käytettäviä paikkoja riippumatta siitä, kuka paikat omistaa.

Tällaisia paikkoja ovat esim. tiet, kadut, jalkakäytävät, torit, puistot, uimarannat, urheilukentät, hautausmaat, yleisön käytössä olevat rakennukset, kulkuneuvot, virastot, toimistot ja ravintolat.

KOIRANOMISTAJAN VASTUU

Omistajalla tai haltijalla on velvollisuus huolehtia, ettei koira aiheuta vahinkoa ihmisille tai omaisuudelle.

Omistajan ja haltijan vastuu ei kuitenkaan ole ehdoton siten, että hän vastaisi kaikissa tapauksissa koiran aiheuttamasta vahingosta.

**Korvausvelvollisuus edellyttää, että omistaja tai haltija on laiminlyönyt koiran valvonnassa noudattaen asianmukaista huolellisuutta.
Vahingon täytyy niin ollen olla tuottamuksesta aiheutunut.**

METSÄSTYSLAKI JA ASETUS KOIRANPITOJA KOSKIEN

Asetus

12. § KOIRANKÄYTTÖ HIRVIELÄINTEN METSÄSTYKSESSÄ

ML, 4. luku

32. § KORVAUS KOIRAN HALTUUNOTOSTA

35. § METSÄSTYSASEEN KULJETTAMINEN

ML, 8. luku

51. § KOIRAN KIINNIPITOVELVOLLISUUS

Maaliskuun 1 päivästä elokuun 19 päivään ulkona oleva koira on pidettävä kytkettynä tai siten, että se on välittömästi kytkettävissä.

Edellä sanottu ei kuitenkaan koske:

1. alueen omistajan tai haltijan luvalla pihamaalla tai puutarhassa taikka koiran pitämiseen varatulla aidatulla alueella olevaa koira

2. viittä kuukautta nuorempaa koira

3. paimentamis-, opas- tai vartiointitehtävässä taikka muussa sen laatuissa palvelutehtävässä olevaa koira

4. poliisin, tullilaitoksen, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen tehtävässä olevaa koira, eikä;

5. koira, jota koulutetaan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tehtävään.

52. § KOIRAKOKEET JA KOIRAN KOULUTTAMINEN

Riistakeskus voi koirakokeen pitämiseksi tai koiran kouluttamiseksi antaa luvan poiketa 51§:n 1 momentin velvollisuudesta. Koirakokeen ja kouluttamisen tulee tapahtua siten, että rauhoitettuja riistaeläimiä ei niiden lisääntymisaikana häiritä.

Hirvieläinten rauhoituksen estämättä saadaan hirvieläinten metsästykseen käytettävän koiran metsästyskokeita järjestää ja tällaista koira kouluttaa elokuun 20 päivästä joulukuun loppuun. Koirakokeen ja kouluttamisen tulee tapahtua siten, että rauhoitettuja riistaeläimiä ei vahingoiteta.

Suden, karhun, saukon ja ilveksen metsästämiseen käytettävän koiran metsästyskokeiden järjestämiseen ja tällaisen koiran kouluttamiseen on kuitenkin oltava Suomen riistakeskuksen myöntämä lupa.

HUOM! Muista poikkeusluvut koepaikalla!!

3. § KOIRAN PITÄMINEN TOISEN ALUEELLA

Ilman maanomistajan tai metsästysoikeuden haltijan lupaa koira ei saa pitää irti toisen alueella.

Maanomistajalla tai metsästysoikeuden haltijalla on oikeus poistaa alueelta 1 momentin vastaisesti siellä oleva koira tai ottaa se talteen. Jos koiran avulla metsästettäessä ajo tai haukku poikkeaa vieraalle alueelle, alueen omistajan tai metsästysoikeuden haltijan on kuitenkin annettava ajon tai haukun jatkua häiriintymättä puolen tunnin ajan. Jollei koiran omistaja tämän ajan kuluessa hae koira, alueen omistajalla tai metsästysoikeuden haltijalla on oikeus keskeyttää ajo tai haukku sekä poistaa alueelta koira tai ottaa se talteen

54. § METSÄSTYKSEN VALVOJAN OIKEUDET KOIRANPIDON VALVONNASSA

55. § KOIRAN TALTEENOTTOON LIITTYVÄT TOIMENPITEET

ML, 10. luku

72. § METSÄSTYSRIKOS

74. § METSÄSTYSRIKKOMUS

75. § METSÄSTYSLAIN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMINEN